

NAŠA

MISEL

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Štev. 18 (33).

Izhaja štirinajstdnevno

V Ljubljani, dne 5. julija 1937

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, Vidov dan 1937.

S to številko zaključujemo drugi letnik »Naše misli«. Ko pregledujemo dve leti našega dela, spoznavamo predvsem, da smo pokrenili jugoslovanski nacionalni mladinski list ravno o pravem času. Lahko je izdajati mladinski nacionalni list v normalnem času, v času, ko duhovi niso iztirjeni, ko državljani pravilno občutijo, kaj jih drži v življenju. Toda mi izdajamo naš mladinski list v bolnih in zastrupljenih prilikah, v prilikah, ko moramo braniti samo misel, na podlagi katere je naša država sploh nastala, ko moramo dokazovati stvari, katerih se bomo nekoč sramovali, da so bile sploh predmet razpravljanja. Slika našega javnega političnega življenja je katastrofalna. Drugačna ocena bi ne bila pravilna. To sploh ni več politično življenje, to se sploh ne da več kvalificirati s pravilnim izrazom. To je vrtnec strasti, ambicij, brezumnosti, neznačajnosti, to je tavanje v megli. Nihče ne ve kako in kam. Zastonj si prizadevamo, da bi pogodili vsaj načela, po katerih se vodi oficijelna politika. Naš čas najzgovorneje karakterizira dejstvo, da se smatrajo ... državljani z jugoslovensko zastavo na prsih, ... oni s plemenskimi. To dokazuje, da smo se sprli z duhom, težnjami in z naravnim zgodovinskimi razvojem našega naroda.

Dvakrat je zato dobro, da izhaja prav v tem času »Naša misel«, kot kačipot še nezastrupljeni jugoslovanski mladini. Naš list ni velik, niti ne more pokazati na kake grandiozne uspehe, toda potrebno je, da stoji mladina na straži in da se sliši njen jasen in odločen glas v teh žalostnih časih. Dobro je, da se spoznamo in povežemo vsi, ki smo kljub vpitju črnih in rdečih, plemenskih in pokrajinskih, določeni, da popeljemo naš narod in državo na zdravo in plemenito pot, označeno z našimi najboljšimi duhovi in najtežjimi žrtvami. Sotrudniki »Naše misli« lahko s ponosom gledamo na opravljeno delo v tem pravcu. Povezali smo z duhovnimi vezmi Ljubljano in Zagreb, ter dali temu viden izraz, združili smo z zagrebško »Narodno omladino«. Sodelovali in podpirali smo vsa jugoslovanska omladinska prizadevanja, ki so šla za tem, da zblizajo naraščaj vseh delov našega naroda in države v enem cilju: neoviranem poglavljanju našega edinstva ter blagostanju in veličini nas vseh. Podpiramo tudi dragocen pokret »Delovnih taborov«, ki združuje na temelju duhovne enotnosti jugoslovensko mladino tudi pri fizičnem delu v korist najbolj zapuščenih krajev naše domovine. Uvaževanje teh naših stremljenj tekom drugega letnika je našlo najlepši odmev v podvojitvi naročnikov in naklade našega lista.

Morda bi lahko dosegli več, toda neverjetno težko je povrniti spoznanje resnice ljudem, ki so zašli v zmoto, da je neka višja sila, ki ne dopušča, da bi stvar, za katero je bilo doprinešenih nešteto žrtev, mogla propasti, samo zaradi teh žrtev. Mi smo mnjenja, da take višje sile ni, temveč, da je dolžnost vseh poštenih in razumnih ljudi, da zavijajo

U naše nacionalno vaspitanje treba uvesti novi i veliki kult — oplenački kult. U svojoj suštini, taj kult nije ništa novo — to je naš heroizam, tu je sadržana naša nacionalna etika građena od Kosova do danas. Ne možemo tvrditi da pre kosovske tragedije, Vidovdana, nije bilo narodnih kultova. Pretkosovski čovek živeo je u kultu svatosavlja i to je osnovica i nacionane naše etike, na njemu je građena i kosovska etika, etika Vidovdana, koja se bez svetosavske ne može zamisliti. To je naš duhovni kontinuitet koji nije nigde prekinut.

Zašto oplenački kult? Na Oplencu počiva najsmelijši naš heroj duha i dela, na njemu počiva Kralj koji je toliko divno i smelo umeo da prosledi svetosavsku liniju. Kad pregledamo našu istoriju, videćemo da je u Njemu bilo sadržavo sve što je bilo veliko, i misao i volja i hrabrost.

Oplenač je simbol Kralja koji na njemu počiva. To je sinteza sveg našeg nastojanja. Oplenač, kroz Onoga koji na njemu počiva, sva je naša istorija. Tu je i Sveti Sava, i Nemanja, i Car Dušan, i Kosovo, i Kosovski Vidovdan, i hajduci borci za slobodu, i Karađorđe, tu je stari Kralj Oslobođilac, i tu je On, Kralj koji je poginuo za našu iskonsku misao.

Kult Oplenača, Aleksandrović kult, jest silan duhovan kult. Danas se još nastoji da to ne bude, ali u narodu on takav postaje. Kao i uvek, narod ume da

Oplenački kult

postupi onako kao što je tu i potrebno: odeliti treba ljudsko od duhovnoga i, kad ostane samo duhovno, ono što je večno, onda tek spoznajemo pravu vrednost. Mi danas još i nismo svesni vrednosti čoveka koji počiva na Oplencu jer još u Njemu gledamo čoveka koji je jednak nama ostalima. Ali, Oplenački kult nastaje, on se stvara tamo gde je i potrebno, gde se svi kultovi stvaraju — u narodu. Nikakvim naučnim aparatom narod nije analizovao delo Oplenačkog Kralja nego je on duboko i prirodno osetio Njegovu duhovnu veličinu, osetio da je On sinteza svih naših nacionalnih napora u toku istorije. Narod je prihvatio duh a telo i zaboravio i, ako će biti potrebno da u svojoj mašti personifikuje duh, on će mu dati telo koje odgovara duhu.

Mi koji poznajemo naš razvoj, u Oplenačkom Kralju gledamo sintezu svih naših duhovnih i stvarnih dela. On je idealan heroj koji svojom smelošću izaziva na junačke pothvate u kojima se zaboravlja opasnost i gleda samo cilj. Njegova pogibija nije i prekid Njegovog dela već je ona silan poticaj da se delo nastavi i dovrši.

Oplenački kult je kult neslomljive naše volje — da idemo napred svome cilju i da ne sustajemo. Oplenač je istočnik našeg duhovnog okrepljenja u tmurnoj sadašnjici jer je u njemu sadržano sve što ohrabruje i oplemenjuje. U njemu je prošlost naša i budućnost naša.

Srbi i Srbijanci u srpskohrvatskom sporazumu

Hrvatski pokret dra. V. Mačeka sistematski i sasvim otvoreno razlučuje i deli tzv. prečanske Srbe od Srbijanaca. Cilj je da se prikaže kako ovde, u stvari, postoje Srbijanci s jedne strane (kao narod) a s druge Hrvati (kao narod) među kojima žive i izvesni Srbi o kojima postoje razne teorije, a najodlučnija je ona o »pravoslavnim Hrvatima«. Današnji sukob je između države Hrvatske i Hrvata i države Srbije in Srbijanaca. Hrvatsku predstavlja politički »hrvatski pokret«, Srbiju, po mišljenju Mačekovih

rokave. Neodgovorno in lahkomišlno je verovati v usodo, čeprav je to najlažje. Usoda, to smo mi, to je človek in njegovo delo. Od ljudi je odvisna bodočnost, torej zavisi tudi od nas, ali bo Jugoslavija skoraj ali šele po preteku mnogih brezplodnih let postala taka, kakor so jo proroško predvidevali najglobokejši umi našega naroda in največji junaki.

Zato je potrebno zbuditi naš narod iz omame, v katero je padel. Ni dovolj oslanjati in sklicevati se na samo idejo. Ideja brez ljudi, vedno in povsod pripravljenih, da za njeno uresničenje tudi padejo, ne pomeni nič. Toda takih ljudi je pri nas malo, ker večina veruje, da »Bog čuva Jugoslavjo«. Ne, če je mi

Hrvata, još ne pretstavlja politički niko, a tek bi eventualna konstituenta (nagodbenog karaktera) mogla pokazati ko ima pravo da govori u ime Srbije i »srbijanskog naroda«. Kada govorimo jezikom »hrvatskog pokreta«, ne smemo da zaboravimo na narode jer naš sukob odnosno nesporazum je »međunarodni«. Dok se Srbija za volju ujedinjenja odrekla svog samostalnog državnog oblika i svojih od svih međunarodnih faktora priznatih atributa nezavisne i slobodne države, Hrvatska, u okviru uje-

sami ne bomo očuvali, jo tudi Bog ne bo.

Na to resnico oslanjamo naše ravnanje. To resnico pozna danes ogromna večina jugoslovanske mladine, ki je postavila odločno svoje mlade sile na vseh področjih javnega življenja v službo enega naroda in ene države. S tem se uvršča današnja jugoslovanska nacionalna mladina v red prešlih mladinskih generacij, ki so v vseh usodnih trenutkih narodnega življenja znale poseči v njegov razplet kot najodločilnejši činitelj.

Mladina, tvoj čas je prišel. Stopi povsod, kjer moreš zaposliti svojo mlado moč, na branik jugoslovanske misli in unitaristične države!

dinjenja, svom silom nastoji da stekne ono što bi je činilo slobodnom državom ne prezajući ni od kakvih sretstava, ra-deći i protiv sebe i same naše državne celine koju ona kao takvu ne priznaje. Ovako Hrvatska Mačekova pokreta proizvoljno kombinuje a proizvoljne kombinacije nikad nisu sigurne niti se na njih može osloniti. Hrvati vole »veliku politiku«, njihova je vruća želja da svojim teritorijem i njegovim žiteljstvom postane međunarodni faktor i da njihov »poklisar« sedi negde u Ženevi ili bilo gde — no, oni zaboravljaju na stvarne činjenice od kojih je jedna od najvažnijih ta da oni ne mogu voditi nikakvu sigurnu politiku bez Srba prečana koji u jednoj slobodnoj hrvatskoj državi postaju to važniji i odlučniji faktor što bi ta država biti veća. Ma danas govorimo samo o hipotetama i prisiljeni smo da upotrebljujemo pojam narod u značenjima koja su za našu opštu nacionalnu stvar nezgodna i to zato što Hrvati koji su idejno formirali ilirski narod, pa jugoslovanski, i decenijama tako učili i propovedali, u svom najnovijem pokretu donose danas teoriju o trima narodima (razumje se, tri »glavna« naroda) i, ako hoćemo da bismo se razumeli i da bismo mogli prosuditi situaciju koja bi neminovno nastala kao posledica te teorije, onda je moramo kao takvu i prihvatiti.

Dakle, postoje tri naroda — nesporazum je između naroda hrvatskoga i srbijanskoga (Srbi prečani žive na teritoriji hrvatske države koja reflektuje na one iste granice što ih je imala i Austrija prema Srbiji). Slovenci su treći narod. Oni stoje na strani ali politika hrvatskog naroda i njegove države prema ovom »zapadnom susedu« još nije tačno određena. Teoriju o trima narodima prihva-taju i izvesni Slovenci pa, štaviše, govore o Jugoslovenima kao »političkom narodu« Jugoslavije (austrijska škola) — ali, to ovde nije važno.

Granice države Hrvatske na Drini, na Dunavu i Savi, dakle predratne granice austrijskog »poseda« — to su maksimalni zahtevi onog »javnog mišljenja« koje određuje politiku »hrvatskog pokreta« i to treba da uzmemo u ovom našem članku do znanja. Hrvati u »hrvatskom pokretu« imaju maksimalističke zahteve i maksimalistički program, a sve ostalo je puko zavaravanje. Sporazum se sastoji u tome da se pristane na zahteve Hrvata od kojih oni ne odustaju. Njihova je politika protusrpska, i oni su potstrekali jugoslovanskih separatizama. Prema Srbiji i srpstvu, politiki »hrvatskog pokreta« je onakva kakva je bila Austrije i Centralnih sila — Srbiju potisnuti u najuže granice, uništiti njeno značenje u južnom slovenstvu, osamiti je, i zato je koren novom separatizmu crnogorskom, vojvođanskom, pa makedonskom baš u politici »hrvatskog pokreta«, koji potpiruje te separatizme, a što potpomaže i sam Maček svojim izjavama.

Od Srba je danas »hrvatski pokret« učinio: Srbijance, Srbe prečane, Crnogorce, Vojvođane, Makedonce — anektirao je »hrvatskoj državnoj misli« pretežno srpske krajeve. Ali, premda para-

Kdor jugoslovenski nacionalist, ta Sokol!

doksalno, činjenica je ta: što veća država Hrvatska, to u njoj manje Hrvata; što veća slobodna država hrvatska, to u njoj veći broj Srba, to komplikovanije unutarnje stanje. Veoma je naivno i neozbiljno likvidirati problem Srba u toj hipotetičnoj Hrvatskoj na taj način što se samo srbijsanstvu priznaje narodnost i državost, a Srbima prečanimi »podanstvo« državi Hrvatskoj. Mačekovi Hrvati u svojim političkim kombinacijama ne uzimaju u obzir da u pitanju srpstva (ako smo već do toga došli) nema Srba i Srbijanaca nego da su tu Srbin i Srbijanac jedno, da su njihovi interesi istovetni i da se ne mogu razdvajati. Niti se Srbijanac može odreći Prečanima ni Prečanim Srbijancima i to zato što su i jedan i drugi Srbi, što im je zajednica srpstvo i svi interesi u srpstvu. Hrvati tek sada nastoje da dokuče šta je to zajednica i o tome još nemaju izrađeno mišljenje. Srbi su svoju nacionalnu zajednicu upoznali i osetili davno pre nego što su Hrvati uspeli da kroz svoju staleškoredovsku svetostefansko-krunsku ideologiju shvate da su hrvatski barun i hrvatski seljak u nacionalnom pogledu jedno. Danas, politika »hrvatskog pokreta« reflektuje na one pokrajine u kojima se vekovima hrabro i neželjeno lila krv za srpstvo i ujedinjenje celog jugoslovenskog naroda.

Srbijanac, sam po sebi, nije nikakva narodnost jer je onda istim takvim pravom narodnost i Bosanac, i Dalmatinac, i Slavonac, i Hercegovac, i Ličani, i Crnogorac. Ako moramo, po teoriji o trima narodima, da govorimo o narodnosti, onda je ovde narodnost Srbin i to žilava, otporna i nesalomljiva narodnost koja ne voli da se igra sa njenom krvavo stečenom baštinom. Ako se pravi sporazum, onda se taj ne pravi sa Srbijancima nego sa Srbima, a Srbin je i onaj iz ličkog Brloga kao i onaj iz šumadijske Topole i svi oni iz ostalih srpskih krajeva koji se nisu nikada, ni na kocu, odrekli Srbije.

Pretpostavimo ponovo da postoji samostalna hrvatska država koja je nastala iz gore navedenih pobuda, dakle iz mržnje prema Srbima, i kojoj je rukovod u celoj politici (pretpostavimo, čak, da vodi i vanjsku politiku) mržnja prema Srbima. Zamislimo činjenicu da u toj državi postoji veliki, milijunski broj Srba koji su svesni svoje narodne pripadnosti i koji imaju svoju slobodnu državu a ta ne može biti prema njima ravnodušna jer su oni deo njenog nacionalnog organizma. Kad bi država hrvatska postala iz nekih drugih pobuda, onda bi, možda, i mogla da postoji. Ali, država koja je osnovana na mržnji i to na mržnji prema onima koji treba da sačinjavaju velik broj njenog stanovništva, takva država ne može doći do postojećih Srbi bi se u njoj osećali isto onako kao što su se osećali u Austriji — a oni ne žele više nikakvu Austriju ni Ungariju pa ni Hrvatsku koja bi bila poput ovih. Srbi, ma gde bili, hoće da svoju sudbinu vežu sa Srbijom. Mačekovi Hrvati, forsirajući teoriju o trima narodima, mogli bi, goneći silicu, da isteraju vuka, jer, ako Srbi prihvate tu teoriju, onda mogu slobodno, na temelju svoje snage i svoga doprinosa u zajedničku stvar, da suzbiju hrvatsvo na najuže granice. Tu bi se Srbi mogli pocvati čak i na međunarodne ugovore koji su im nudili velike teritorijalne ustupke i to na štetu »hrvatske države« (neka i dalje bude terminologija iz teorije o trima narodima). Srbi bi »etnički« mogli da doguraju svoju granicu do Ogulina i da ostave Hrvatskoj tri civilne županije i Međimurje — u slučaju da Mađarska ponovo ne obrazuje Zaladsku županiju...

Pa, na kraju, i statistički bi mogli da potkrepe »novo stanje«. U danas toliko pevanoj, barjakovanoj i izvikanoj »hrvatskoj Lici« statistika je dokazala, 1921, da ima za 10 hiljada više pravoslavnih od katolika odnosno Srba od Hrvata. Tu se Srbi slobodno mogu pozvati na svoju apsolutnu većinu koja u demokratiji vredi kao princip. Srpska narodnost (kao rezultat teorije o trima narodima) na teritoriju zamišljene države hrvatske

ne može se likvidirati jedino time što joj se negira narodnost i pravo opstanka. U kabinetskim razgovorima, to se može, ali, u stvarnosti, to znači ne likvidiranja postojećeg problema nego izazvati novi i još opasniji — otpor Srba koji ne preza ni od čeg, ni pred kim. Ne može tu biti hrvatsvo ni kao politička narodnost jer ono ne bi imalo snagu da se kao takvo nametne. »Slobodna Hrvatska« bila bi zemlja večnih nemira, za njen opstanak ne bi niko mogao da daje sigurne prognoze, ni bajuneti tuđinskih tutora, ne bi bili spasonosni lek jer bi ideal Srba, slobodna i nezavisna Srbija, njihova matična zemlja, postala cilj stremjenja i nacionalnih nastojanja svakog Srbijana izvan njenih granica. Srpska irendenta bila bi najvažniji razlog kratkog i mučnog opstanka Mačekove Hrvatske koja je osnovana na mržnji.

To je konačni rezultat teorije o trima narodima — kad bi se ostvarile sanje »hrvatskog pokreta«. Razume se, ima Srba, naročito u prečanskim krajevima, koji prihvataju tu teoriju ali ti su Srbi neodgovorni poedinci za kojih privatno mišljenje ne odgovara srpstvu kao celina. No, ako se prihvati ta teorija i ako se poznaju sve činjenice i okolnosti, onda treba da se održi i logičan sled do njenog konačnog rezultata a ne lagati i sebe i narod. »Hrvatski pokret«, u kom prevladaju maksimalisti — a ko su maksimalisti, to se dobro zna — ima svoje određene ciljeve koji se ne kriju. Kad hrvatski intelektualac kaže da bi najvolio, kad dolazi iz Beograda, reći da je bio o inostranstvu onda tu nema više šta da se govori i stvar je jasna.

V. Maček u svojoj knjizi »Vođa govori« potvrđuje ono što izvesni Srbi političari nastoje bilo kako demantovati. No, namere da se Srbi prečani odvoje od Srbijanaca ni da se preko njih pređe kao preko stvari koja je likvidirana, naivne su i lude zablude. U srpstvu, kad mu se o glavi radi, nama Srbijancima i Srba. Danas, kada su Srbi svi i svuda prihvatili jugoslovenstvo, duhovnu tvorinu najboljih i najumnijih Hrvata, oni hoće to jugoslovenstvo do kraja, bez popuštanja i bez izdaje. Srbi, ulazeći u jugoslovenstvo, išli su kao Srbi, ne kao Srbijanci, Prečani, Bosanci, Hercegovci, Ličani, itd., itd. Oni su uneli u jugoslovenstvo svoje srpstvo i to je najveće što su mogli, da daruju ideji koja je nastala u Hrvatskoj i odande propovedana. Ali, ako se hoće ići protiv Srba, da se rascepe i razjedine, onda će se naići na tvrd orah i čudnovat o koji su i carevi zube lomili. Žrtve srpstva za ovu državu nisu zaboravljene premda se o njima danas malo govori — i baš te žrtve traže da se ova država sačuva i odbrani i za srpstvo i za hrvatsvo i za one dobre i čestite koji su svoje živote uz nju vezali. Ako se hoće drukčije, onda dobro biti ne može...

Zagreb

V. K.

Profanacija narodnoga mučeništva

O narodnom mučeništvu ima naše ljudstvo spostljiv, vzvišen in svet pojem. Narodni mučeniki so največje vrednote, ki jih je naš narod prispeval v težki zgodovinski borbi za nacionalno uedinjenje v svobodni, enotni državi. Vse svetle, junške mučeniške žrtve so padale za velike ideale jugoslovenskega nacionalizma. Ob njih imenih in vzorih se napajamo vsi, ki verujemo v en narod in eno državo. Z nepopustljivo borbo proti zunanjim in notranjim nasprotnikom tega življenjskega pogoja našega naroda se najdostojnejše oddolžujemo vsem, ki so nam z duševnimi in fizičnimi žrtvami priborili in utrdili nacionalno in politično svobodo.

Danes, ko vodijo celo odgovorni činitelji zapeljano ljudstvo v boj proti njegovim lastnim življenjskim pogojem, pa nam vsiljujejo kot nove »narodne mučenike« tiste nesrečneže in zapeljance, ki so padli kot žrtve brezumnega separatizma v borbi z edino uedinjujočo silo našega naroda: jugoslovensko idejo. V tem leži razlika in nasprotje med narodnim mučeništvom in »narodnim mučeništvom.« V tem leži tudi profanacija vseh velikih žrtv, katerih imena so svetlo zapisana v naši težki zgodovini. Mar smo res že tako daleč, da se lahko tako nizkotno žali spomin na najboljše sinove našega naroda s tem, da se poveličuje tiste, ki so padli zavestno ali zapeljani v borbi z idejami, za katere so se oni žrtvovali? Take poskuse mi najodločneje obsojamo, kakor jih je obsodila na dovolj zgovoren način vsa poštena in zdrava javnost.

Žrtve prihovskega spopada, visokoločca Rudolfa Dolinarja, je proglasilo klerikalno časopisje za narodnega mučenika. To je lahko storilo samo v okoliščinah, ki ne dovoljujejo, da se vse okoliščine, v katerih se je zgodil nesrečni slučaj. Vsakdo, ki ima točen vpogled v vse umazano in nepošteno ozadje, pa vidi v pisanju klerikalnih listov grd jezuitizem, dostojen srednjeveških vzorov, hriševsko pretakanje krokodilovih solz in pomanjkanje vsakega pietetnega čuta.

Kdor ve, da je bil nesrečni Dolinar vsled socijalne odvisnosti prisiljen od krušnih gospodarjev udeležiti se v znamenju klerikalne demokracije v avtobusnega izleta, kdor ve, da je bil od svojih tovarišev »povabljen« in kdor pozna mnoge druge grde podrobnosti, ta bo videl v farizejskem ravnanju našega klerikaliz-

ma divjaški, kanibalski ples okoli trupla žrtve, katere najmanj moralni krivec je on sam. To zamorsko kolo pa niso klerikalci plesali okoli nesrečnega Dolinarja samo zato, da bi prikrili madeže izdane krvi, ki je oškropila njegove prave morilce, temveč so v svoji nizkotnosti delali celo račune o rentabilnosti žrtve za grde svrhe.

Kmalu, na samem pogrebu se je pokazalo, da izdani Dolinar ni mogel koristiti tistim, ki so ga mladega in nedolžnega poslali v smrt. Prej, ko so računari pričakovali, se je ost zaokrenila. Namesto narodnega mučenika ali žrtve terorizma jugoslovenskih nacionalistov je postal Rudolf Dolinar mučenik in žrtev klerikalne pokvarjenosti in brezvestnosti. Namesto, da bi se njegova žrtev rentirala v korist nasprotnikov jugoslovenskega nacionalizma, se je v korist njegovih pristašev.

Danes ne dvomimo več, da naš klerikalizem s strahom gleda na posledice svojega glupo nepoštenega ravnanja. S svojimi, po pokvarjenosti drugo drugega prekašajočimi dejanji, ki so si sledila od prihoda predsednika Jugoslovenske nacionalne stranke v Ljubljano, si je pridobil neprecenljivo zaslugo, da so do dna razgibana in v nepremagljivo vrsto strnjene vse jugoslovenske nacionalne sile v Dravski banovini.

Žrtve Rudolfa Dolinarja je prinesla blagoslov nam. Nad klerikalizmom pa leži senca njegovega prokletstva.

„Jugoslovenski kulturni klub“

Kada pozdravljamo osnivanje »Jugoslovenskega kulturnega kluba« moramo imati u vidu prilike u kojima živimo. Moramo imati u vidu da ustanove koje su i osnovane u tom cilju ne gaje jugoslovensku nacionalnu kulturu nego su, naprotiv, iz dana u dan sve žučnije kule ograničenog partikularizma. O našim univerzitetima već i da ne govorimo, danas već nema nikoga koji u njima gleda žarišta naše narodne kulture. Oni su pre sramota naše kulture nego njena žarišta, kao što je poznato. Zatim, jugoslovenski nacionalizam će, izgleda, uskoro biti proglašen za antidržavno mišljenje a rad na izgrađivanju jugoslovenske kulture za krajnje reakcionarstvo. Zaista, daleko smo došli. Daleko smo došli kada dobronamerni rodoljubi smatraju da je potrebno da osnivaju udruženja za rad na jugoslovenskoj kulturi. Katastrofalna je to svedodžba koja se tu izdaje našoj zvaničnoj prosvetnoj politici kada i sami profesori univerziteta nalaze da će lakše moći raditi na izgrađivanju jugoslovenske misli van univerziteta nego na njemu.

Da, treba potpomoći privatnu inicijativu; ali, moramo se zamisliti kada privatna inicijativa mora da pređe i na područja na kojima bi najjače morala da se oseća državna inicijativa. Druga bi stvar bila da se »Jugoslovenski kulturni klub«, osnovao u normalnim prilikama: tada bi njegov rad bio samo dragocena i korisna pomoć u radu koji bi predvodila sama država. Međutim, danas osećamo svi vrlo dobro da je taj klub, porred svih naših univerziteta, akademija i sličnih ustanova, jedini forum koji stoji na stanovištu da je jugoslovenska kultura nedeljiva i da je rad na njoj nasušna potreba ako hoćemo da očuvamo ono što je stvoreno tolikim žrtvama.

To su stvari koje moramo imati u vidu kada pozdravljamo osnivanje »Jugoslovenskega kulturnog kluba«. Moramo imati u vidu da je stvoren u izuzetnim prilikama i da će i njegov rad imati izuzetan delokrug. Zato ga u njegovu radu treba i tim više pomoći. Nisu nam poznata njegova pravila ali pretpostavljamo da njegovi osnivači misle i na

(Nadaljevanje na 3. strani)

je bila državna zastava

V soboto 5. junija 1937. leta je bila pred glavnim kolodvorom v Ljubljani napadena

državna zastava. Vsled neverjetnih okolnosti, o katerih ne moremo razpravljati na tem mestu, se je napadalcem posrečilo zlomiti drog zastave. Tega dejstva, ki ga potrjujejo neštete priče, ne more ovreči nobena laž, pa naj bo ona prinešena v taki ali drugačni obliki, z nizkega ali visokega mesta.

Ob tem izdajniškem dejanju se nam vsiljuje primerjava z dogodkom iz naše zgodovine, ko so dali jugoslovenski nacionalni visokoločci zagrebške univerze izraz svojemu sovraštvu do avstro-ogrške monarhije s tem, da so v prisotnosti dunajskega cesarja zažgali simbol suženjstva. Ali naj bodo luknje v jugoslovenski trobojnici tudi znak sovraštva do vsega, kar ona simbolizira?

Če je tako, potem pomnite vsi brezumniki in nepoštenjaki, da boste nale-

teli na strašen odpor vsega razumnega in poštenega v našem narodu. Strnjene nacionalne vrste so pripravljene, da sprejmejo borbo.

Mi globoko spoštujemo slovensko zastavo, ki nas je v času nacionalne razkosanosti združevala in vodila. Njena pot je kazala v Jugoslavijo. Častno je izpolnila zgodovinsko nalogo, zato je častno njeno mesto v zakladnici naših zgodovinskih svetinj. Ne bomo pa spoštovali tiste slovenske zastave, na katero ste napisali novo vsebino in nova gesla. Pomnite, kadarkoli se boste zbirali pod zlorabljeno slovensko zastavo, kot simbolom borbenosti, separatizma in anarhije, boste naleteli na nas, ki nepoko- lebljivo sledimo jugoslovenski zastavi, simbolu enega naroda in ene države.

Z delom, neodjenljivim delom bomo spirali madež, ki ste ga vrgli na državno znamenje, da bo še bolj svetlo, kot je bilo.

Socijalna vzgoja

Novi zakonodajni ukrepi, zlasti do-
ločbe o minimalnih mezdah uveljavlja-
jo vse večji vpliv državnih oblasti na
socialna vprašanja. Nosilec in izvrše-
vatelj državne oblasti je pripadla tež-
ka naloga, da rešujejo interesne spore
med delodajalci in delojemalci ter tako
oblikujejo novo družabno ureditev, ki
bo slonela na vedno vidnejšem državnem
intervencionizmu. Državna oblast je do-
bila možnost večjega ustvarjanja, toda
brez tozadavne idejne predpriprave.
Vprašanje je le, ali bo kos tej novi na-
logi in ali bo ustregla osnovni misli, ki
je izzvala vse te zakonite posege v prej-
šnji socialni in gospodarski liberalizem.

Pravilnost delovanja državne uprave
in upoštevanja raznih potreb bo odvisna
v prvi vrsti od razumevanja njenih iz-
vrševalcev. Ako bodo le-ti doumeli
važnost in vzroke socialnih pojavov, bo
opravljeno delo v skladu z upravičenimi
zahtevami zainteresiranih krogov.

Narodi, ki so sami doživeli nastanek
in razvoj novih socialnih ideologij, so
našli med pristaši teh idej tudi veliko
prepričanih apostolov, ki so znali pra-
vilno izvajati nova načela skozi vse
praktične nasledke. Vkljub temu pa so
se tudi pri njih pojavile vrzeli in ne-
doslednosti, zlasti tam, kjer ni bilo že
v naprej pripravljeno dovolj izvršiteljev.

Zaenkrat še ne moremo presoditi, ka-
ko bo to vprašanje rešeno pri nas. Lahko
pa ugotovimo, da je dosedanja praksa
pokazala, kako malo važnosti se je po-
svečalo socialni vzgoji uradništva.

Poseganje države v posameznikovo
interesno sfero bo imelo znatne posledice
tudi na polju celokupnega javnega
udejstvovanja, tako da bo nastala po-
treba za intervencijo s strani vseh jav-
nih činiteljev. Ako bodo le-ti imeli do-
volj razumevanja za socialno stran za-
konodajnih ukrepov in njihovo upravi-
čenost, bodo ostali eventualni pretres-
ljaji in spori lokalnega značaja ter ne
bodo izzivali splošnih težav.

(Nadaljevanje z 2. strani)

osnivanje ogranaka. Nadamo se da će-
mo u tim podružnicama »Jugosloven-
skog kulturnog kluba« uskoro videti o-
kupljene sve naše prave kulturne i javne
radnike. Bilo bi već krajnje vreme da
se u tom našem jadnom javnom životu
stvari grupa u koju bi mladi naraštaji
mogli da se ugledaju. Danas s tim ugle-
danjem stoji vrlo žalosno, mislim da se
u tome svi slažemo.

Nadamo se da će »Jugoslovenski kul-
turni klub« ispuniti svoj zadatak. Ko-
liko do nas stoji, mi ćemo ga rado po-
pomoći u svim njegovim nastojanjima.

Ne glede na to, ali bodo sedanji no-
sitelji javnih funkcij ustrezali novemu
socialnemu duhu, je treba delati na
vzgoji naraščaja v smislu novih naziranj.
To nalogo ima v prvi vrsti univerza z
vsemi drugimi činitelji, ki lahko vpli-
vajo na vzgojo akademikov kot bodočih
javnih delavcev in funkcionarjev.

Akademik ne sme prinesiti z univerze
le suhoparno poznavanje paragrafov in
vseh mogočih nauk. Univerza, ki bi
se omejila na tako nalogo, ne bi bila
središče kulturnega udejstvovanja last-
nega naroda. Ona bi sicer ustregla za-
htevam mednarodne znanosti, toda brez
najmanjše sledi narodnosti. Na ta način
bi se sama izločila iz vsakega vpliva na
oblikovanje naziranj o perečih narod-
nih problemih. Njene vezi z bodočo in-
teligenco bi bile zelo rahle, tako da ne
bi našla v njih nobenega opravičila za
svoj obstoj. Ako pa hoče poglobiti to
zvezo in povdariti svoj narodni značaj,
potem mora pospešiti proučevanje so-
cialnih vprašanj, ki zadevajo ves naš
narod. S tem bo največ koristila svojim
slušateljem, ki bodo odnesli iz preda-
valnic že izdelano socialno naziranje in
prepričanje o koristnosti tega študija
mesto običajnega spomina na težke iz-
pite in vesele dogodke študentovskega
življenja. Na ta način jim bo omogoče-
no pravilno izvajati pridobljeno znanje
v poznejšem udejstvovanju.

Univerza mora pripraviti svoje di-
jaštvo za bodoči poklic, ki pa ni več

samo navadno izpolnjevanje patriarhal-
nih nalog, temveč uporabljanje pridob-
ljenih pogledov pri reševanju zamota-
nih državnih funkcij. Tej svoji nalogi
pa more ustreči le s sodelovanjem aka-
demikov samih, ki morajo posvetiti ve-
liki del svojega udejstvovanja spozna-
vanju socialnih problemov skozi kri-
tično znanstveno lupo in skozi dogodke
vsakdanjega življenja.

Temu vprašanju morajo posvetiti vso
svojo pažnjo zlasti akademska društva.
Njihova naloga je, da zenesejo na uni-
verzo nova naziranja in omogočijo pre-
osnovno akademskega študija na način,
ki bi ustrezal spremenjenim življenjs-
skim, predvsem socialnim prilikam.

Dijaštvo mora služiti kot onora onim
svojim učiteljem, ki hočejo omiliti in
deloma subjektivizirati dosednji način
strogo znanstvenega in objektivno kri-
tičnega poučevanja. Zavedati se mora-
mo, da je pri nas mnogo profesorjev in
docentov, ki ne bi smatrali iskanja ži-
vih stikov med katedro in slušatelji za
»demaško gesto«, ako bi smeli raču-
nati na topel odziv s strani akademske
mladine pri razlaganju svojega ose-
bnega naziranja. Univerzi in njenim pro-
fesorjem je treba priznati pravico iz-
našanja subjektivnega prepričanja. V
nasprotnem primeru postane iluzorna
kulturna naloga, ki bi jo morali izpol-
njevati.

Na ta način bo mogoče preprečiti bo-
diši indiferentnost, bodisi pretiranost v
socialnih naziranjih akademske mla-
dine in s tem tudi nasprotstvo te mla-
dine napram interesom in pojmovanju
večine našega naroda.

Neprijatelji našeg duha

Neprijatelji našeg duha, slovenskog i
balkanskog, deluju i u našoj sredini. To
su one jedinice koje, duhovno još uvek
neodređene, naslonjene na periferije Za-
pada, gledaju u našem balkanskom isto-
ku divljačku primitivnost jer je za njih,
kao za sve koji prosuđuju površno, o-
lučujuća forma a ne sadržina. Po svom
položaju, te »kulturne« jedinice trebalo
bi da budu naši posrednici između isto-
ka i pravog zapada. No, oni to nisu jer
ni zapad nisu shvatili, oni se kreću u du-
hovno neodređenom prostoru, njihova
je duhovnost besadržajna, oni kažu da
su zapadnjaci ali, u stvari, od tog zapa-
da nemaju ništa do slabe patine koja,
pak, ni samo formalno ne može da sa-
krije njihovu duhovnu bedu. Naivni u
svojoj privrženosti zapadu, s kojim ima-
ju tek neku geografsku vezu, oni su
stvorili zaseban tip naše jedinice koja se
silno razlikuje od one naše istinski slo-
venske i balkanske. Naša nacionalna eti-

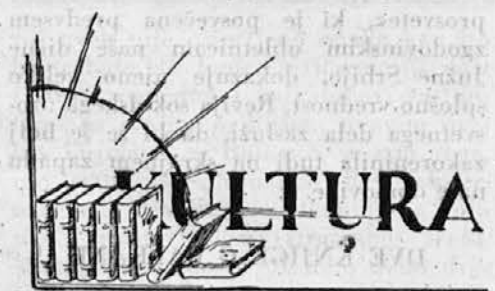
ka sa svim svojim vrednotama ovde je
isključena i smatrana tuđinskom zato
što je nikla na Balkanu i što oni taj
Balkan mrze premda bez njega ne bi
mogli postojati jer je Balkanom uslov-
ljen i njihov samostalan opstanak.

Zašto mrze Balkan? Njihova duhovna
konceptija je veoma prosta, tu nema ni-
kakvih dubljih pobuda. Oni nisu stvar-
lački element, oni nisu dinamički — oni
su antipod balkanskom slovenskom čov-
jeku koji se razvijao i pod drugim okol-
nostima pa je zato i morao stvoriti mu-
ški tip jedinice. Bez naročite baštine,
oni niso mogli ni da dadu nešto svoje;
rano pali pod tuđe uticaje, oni i danas
stoje pod njima. Od svoje narodne psihe
sačuvali su veoma malo, a i ono što je
sačuvano, pomlađeno je i osnaženo bal-
kanskom snagom. Balkan im je veliko-
dušno darovao od svog duhovnog blaga
ali, za uzvrat, oni ga mrze i ne priznaju
ga kao odlučni faktor u svojoj narodnoj

kulturnoj istoriji. Narodne mase zapad-
nih delova se i psihički oslanjaju na
Balkan jer ih je taj slovenski Balkan
svojim stalnim strujanjem osvežavao,
unosio svoje elemente. Zato te zapadne
slovenske narodne širine potsvesno ipak
osećaju da pripadaju Balkanu dok to
njihove izvesne tzv. »kulturne« jedinice
odlučno niječu tražeći svoj koren u za-
padu gde ga ne mogu naći jer ga —
nema.

Zašto mrze Balkan? Izvor mržnje ni-
je toliko u njima samima koliko u oni-
ma kojih su oni postali sluga. Odlika te
naše jedinice je što je ona odličan sluga
te se u svom služenju zadovoljuje i sa-
mim formalnim priznanjem. O tim na-
šim jedinkama, zapad nije nikad ozbilj-
no mislio niti ih je uzimao kao deo svog
duhovnog organizma, ali se njima uvek
dobro služio i danas se služi. Iz njihov-
vog slepog služenja i naivne mržnje iz-
vire velik deo naših unutarnjih nepri-
lika — i naš slovenski balkanski duh
mora da vodi stalnu borbu sa svim još
uvek neodređenim elementima. Na slu-
ženju i na mržnji ne mogu da se razvijaju
ispravni etički nazori. Etika ovih naših
jedinica je vrlo problematična što se na-
ročito pokazuje u izvesnim njenim ma-
nifestacijama. Opasno je to što oni ovu
sumnjivu etiku unose i u široke narod-
ne slojeve raspaljujući niske instinkte.

Njihova manifestacija zapadne duhov-
nosti veoma je bedna, njihov formali-
zam koji treba da prikriva sadržinu,
naivan je, ali se oni međusobno takmiče
koji će biti više zapadnjak, više »svoj«
odnosno autohton jer su oni zapad u
svojoj sredini proglasili autohtonim a
sebe ciniocima u izgradnji zapadne du-
hovnosti! Jedno i drugo je smešno kada
se zna ko su i što su, i šta o njima misli
zapad. Zapad — ali, taj zapad ne sme-
mo ovde da shvatamo kao kulturno-filo-
zofski pojam — podržava ih toliko du-
go dok mu služe onako kao što on to
želi. Verski, kulturno i politički nesa-
mostalne, te naše jedinice, kojih je ipak
toliko da čine određenu zajednicu, uvek
su lako podlegle vanjskim uticajima jer
nemaju čvrstog oslonca u nekoj svojoj du-
hovnoj tvorevini. Oni pabirče po tuđim
njivama i kriomice nastoje da iskopaju
neku svoju »kulturnu«. Analizujući tu
»kulturnu«, zapazićemo odmah da tu ne-
ma ništa originalno. A baš je jedna od
najpoznatijih oznaka te naše jedinice
razmetanje svojom »kulturnom«. Koliko
je ta kultura izmišljena i koliko su, u
stvari, te jedinice nekulturne, pokazuje
baš njihova mržnja prema slovenskom
Balkanu jer oni tu svoju mržnju izvode
iz svoje »kulture« koja da je iznad bal-
kanske dokazujući je nekim posve for-
malističkim dokazima koji mogu da bu-
du istine ali nisu činici u izgradnji
istinske duhovnosti.

DOBROVOLJCI
KLADIVARJI JUGOSLAVIJE
1912—1918

(Ljubljana 1936; izdaja in založba
»Sreskih organizacij Saveza ratnih do-
brovoljaca Kraljevine Jugoslavije« v
Ljubljani in Mariboru; samozaložba;
strani 324. Uredili dr. Turk Ernest,
Jeras Josip, Paulin Rajko.)

Ze dolgo napovedana in težko priča-
kovana knjiga je izšla. Njen izid so naši
dobrovoljci proslavili z zelo uspelima
akademijama v ljubljanskem in mari-
borskem narodnem gledališču. Knjiga
po svoji vsebini in zunanji opremi do-
stojno reprezentira delo in hotenja ju-
goslovenskih dobrovoljcev in je nujno
potrebna izpopolnitev velike vrzeli, ki
smo jo občutili v naši tovrstni literaturi.
Originalna in zelo posrečena je zamisel
zbrati spomine na to »veleizdajniško«
dobo od mnogih aktivnih udeležencev,
od inteligenta do preprostega gorenjske-

ga pastirja, kmeta in delavca. Ze to sa-
mo dejstvo dokazuje, da so bile že tedaj
vse plasti naroda prepojene s pravim
narodnim duhom in da so vse izjave, ki
so jih dajali na Dunaju nekateri naši
cerkveni in posvetni veljaki in v katerih
so skušali prepričati »njegovo apostol-
sko veličanstvo«, da naš narod slej ko
prej klečeplazi pred njegovim vzvišenim
prestolom, samo izjave in prepričanje
posameznikov, ki niso poslušali in niso
gledali kaj se godi v narodu in so zato
njegovo veliko uro preslišali.

Knjiga vsebuje veliko prispevkov, ki
morejo zadovoljiti najizbirnejšega ra-
zumnika, pa tudi priprostega človeka. Iz
sestavkov moremo sami sestaviti popol-
no zgodovino dobrovoljskega pokreta
ter vseh svetovnih zgodovinskih dogod-
kov tistih let. V to razumevanje dela
nas posebno temeljito uvede uvodni zgo-
dovinski oris prof. dr. Ernesta Turka.
Članki so večinoma spomini na ona ra-
gibana leta, dnevniki pisani v ujetništvu
in na fronti, pisma in nekrologi padlim
in umrlim tovarišem. Na krasnem do-
mačem papirju in v odlični grafični iz-
delavi se vrste članki, bogato opremljeni
s kliseji; njih vrsto zaključuje zelo ko-
ristno stvarno kazalo, ki ga je sestavil
prof. Kolar Janez.

Knjiga »Dobrovoljci kladivarji Jugo-
slavije« je prava narodna čitanka, iz ka-
tere bi moral črpati bogastvo domovin-
ske ljubezni sleherni Jugosloven.

Ali ni značilno za naše razmere, da
ne znamo ali nočemo dobrovoljskega
pokreta ceniti tako, kakor bi to po svo-
jih velikih idealih in po svojem zgodo-
vinskem poslanstvu zaslužil. Pri nas je
danes že tako, da se oficijelni »narod«
sramuje vsakega velikega Jugoslovana,
da jim je vsaka žrtev za jugoslovenstvo
neprijetna, da, nekateri se spozabljajo
celo tako daleč, da trdijo, da je jugo-
slovenstvo za naš narod škodljivo. In za-
to se morajo naši hrabri junaki z bojnih
poljan že sprijazniti z dejstvom, da jim
domovina, o kateri so sanjali, ko so
stali v strelskih jarkih nasproti najhuj-
šemu sovražniku slovanstva, plačuje vsa-
ko kapljo krvi njihovih izkrvavelih to-
varišev z brcami.

Dobrovoljci v našem javnem življenju
še vedno nimajo one veljave, ker se ne-
kateri krogi še do danes niso mogli otre-
sti brezmejne hlapčevstva in usodnega
predsodka, da je vsakdo, ki je že tedaj,
ko je bilo še nevarno, ljubil svoj narod
in to ljubezen tudi glasno izpovedoval
— veleizdajalec. Ta umazani pečat so
vrgli na najboljše sinove našega naroda
oni, ki so med vojno na vrbe obešali Sr-
be in ki se še do danes niso zavedli, da
živimo v svobodni narodni državi, ki
smo jo zahtevali in dobili, ker smo ču-
tili in dokazali, da smo in hočemo ostati
en narod. Niso se še zavedli, da je za
vselej končano suženstvo črnožoltemu
suverenemu in da narod tudi za suženj-

stvo beložoltemu suverenemu nima preveč
smisla. Mnogo prezgodaj so dobrovoljci
z Dobrudže in Kajmakčalana odložili
orožje. Ko so obračunali s tujimi sovra-
zniki, bi morali obrniti orožje proti do-
mačim soyragom in iztrebiti kugo iz no-
vorojene domovine. Dobrovoljci-ideali-
sti pa so mislili, da so vsi tako iskreno
vzradoščeni kot oni, ki so si vsak korak
na domačo zemljo priborili in niso po
končani vojni imeli druge misli kot: svo-
boda. Te trenutke narodne navdušenosti
so izrabili stari avstrijakanti, ki so si na-
dali naše kokarde in zasedli prazne stol-
čke. Ko so prišli pravi tvorci naše do-
movine in hoteli pomagati pri ureditvi
osvobojenega doma, so jim te kreature
zabrusile v obraz psovko — »veleizda-
jalci« in še pristavili, da bi moral vsak
pravi Slovenec in katolik počakati, da
sliši, da ga je »njegovo apostolsko ve-
ličanstvo kajzer« odvezalo dane prisege
in se šele nato udeležiti proslave zedi-
njenja. Pa mi vemo, da dobrovoljceve
nizkotnost in podlost teh človečkov ne
more motiti, njihovi cilji so večji in
ideali višji, kot majhna strankarska go-
nja. Gonja dela slovenskega časopisja po
vojni zoper enega naših največjih —
atamana Pivka — bo ostala trajen do-
kaz, kje se skrivajo oni, ki jim beseda
Jugoslavija brez Habsburgovcev ni šla
brez krčev z jezika. Naj danes stranke
proslavljajo deklaracije, pri katerih so
sodelovali ljudje vseh prepričanj, naj

Da ta mržnja nije nikla toliko u nji-ma koliko je u njih usadena, dokazuje i činjenica da oni mrze pravoslavni Balkan. Kada imamo na umu da je samo pravoslavni Balkan uspeo da stvori svoje samostalne i slobodne države, da se pravoslavni slovenski element kroz vekove najkrvavije borio za svoju slobodu i samostanost, a time i celog Balkana, onda će nam naša gornja konstatacija biti jasna. Pravoslavni Balkan je najčvršća brana zapadnom rimsko-bečkom fizičkom i duhovnom imperijalizmu — i zato je već vekovima imperijalistička akcija udruženog neprijatelja uperena protiv pravoslavnog Balkana. Rim i Beč pred vekove su već identifikovali svoju protubalkansku politiku. Ako danas formalno izgleda da ti neprijatelji ne postoje, to je baš samo formalno jer se, stvarno, još uvek oseća njihovo delo i naziru njihovi ciljevi. Te naše jedinice su obično dobri katolici, dakle duhovno neslobodni i nesamostalni, i misija rimsko-bečkoga imperijalizma jednostavno je prebačena na njih te su oni njeni pioniri. Kod Balkana je drukčije. Balkan je, doduše, pravoslavan ali to se pravoslavlje istovetuje sa nacionalnom pripadnošću. Balkanac nije pionir pravoslavlja premda se njime ponosi kao svojom nacionalnom verom — on je u svojim nazorima slobodan i samostalan, a samo ona jedinka koja ima u sebi razvijeno shvatanje o slobodi i samostalnosti može da bude i tolerantna. Kod naše »zapadne« jedinice, o kojoj je tu reč, nije taj slučaj.

Rabotu kojoj je cilj izdvojenje, rabotu koja je danas poznata kao separatizam provode baš te naše jedinice. Kad smo pravo promotri li njene osobine, jasno nam je kakva je svrha tog izdvojenja i u čemu je u zrok toj njihovoj akciji. Izdvojiti se iz naše zajednice koja ima balkanske obeležje, znači odvratiti se od prirodnog i jedino mogućeg toka slobodnog i samostalnog nacionalnog razvoja. Zato je ta rabota podvrgavana neispravnim i izmišljenim faktima, ona je negativna, lažna i nemoralna. Izmišljati nešto što ne postoji i to činiti samo s tog razloga da se dobije kakavtakav duhovni oslonac pri postizavanju zasebite svrhe, sveti se pre ili posle. Faktori ove akcije nastoje da ceo život jednog dela naše zajednice uprave tim pravcem. Oni su uspeali da zauzmu najuticajnija i najvažnija mesta javnog života i odale upravljanju narodnim vaspitanjem koje, uglavnom, temelji na mržnji prema pravoslavnom Balkanu, i na toj se mržnji nastoji izgraditi neka odelita pseudoduhovnost bez onih etičkih motiva kojima se određuju trajne vrednosti. Ova pseudoduhovnost i pseudoeтика najveći je protivnik naše istinske nacionalne etike i naše prave, balkanske duhovnosti i naše slobode.

blatijo vsako nacionalno misel, naj skušajo raztrgati naš narod na tri, pet ali še celo več delov, — dela, ki ste ga opravili Vi, dobrovoljci, ne bodo nikdar zakrili in nikdar ne bodo mogli spraviti s sveta dejstva, da ste svobodo prinesli Vi, junaki z bojnih poljan. Mi vemo, da Vam homo nekega dne postali bojni tovariši, kajti naša srca so polna istega ognja, ki je Vas oplajal v Vaših »veloizdajniških« letih, tudi mi sledimo Velikemu Učeniku in gradimo most med njegovo dobo in dobo Njegovoga Sina, kateremu hočemo postati prvi vojščaki, tudi mi smo polni ljubezni do kralja in domovine, mi vemo, da smo mi oni, katerim ste posvetili svojo knjigo, da smo mi novo pokolenje. Hvala Vam dobrovoljci — mlada Jugoslavija Vas in Vaših idej ne bo pozabila. Na svoj ščit bo vklesala Vaš grb in ko bo otrpnila roka zadnjega Vašega praporščaka, homo prevzeli Vašo svetinjo mi in jo nesli k novim zmagam. Tudi mi hočemo postati kladivarji, kladivarji silni.

»SOKOLSKA PROSVETA«

Uredništvo »Naše misli« je prejelo junijsko številko »Sokolske prosvete«, vestnika »Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije«, ki izhaja v Beogradu kot mesečnik s presledkom od junija do septembra. Celoletna naročnina te reprezentativne sokolske revije znaša samo Din 30.—.

J. N. A. D. »Jadran« abiturijentom!

Programsko izpoved iz knjižice »Pet najst let J. n. a. d. »Jadrana« podajamo v razmišljanje novi generaciji, ki bo jeseni prestopila prag Aleksandrove univerze.

Človek in svet

Mladina čuti v sebi neugnano voljo, da skuša spoznati in dognati svet okoli sebe. V tem svojem hotenju je in mora biti prosta predhodkov in ovirajočih tradicij. Slediti hoče samo neskaljenemu, naravnemu etičnemu čutu, ki ji ne daje samo poleta, temveč je tudi najčistejši temelj njenega idealizma.

V tem stremljenju za dognanjem sveta, v katerem se postopoma zaveda, se ji najprej postavljajo vprašanja svetovnega in življenjskega nazora. Pri reševanju vprašanja, ki so s tem v zvezi, hoče J. n. a. d. »Jadran« napotiti mladino k samostojnemu, čeprav težavnemu iskanju resnice sveta in življenja. V tem iskanju vidi močno in dragoceno silo, tako za oblikovanje popolnih in samostojnih značajev, kakor tudi poročstvo za neprestano napredovanje in poglobljanje človeških spoznanj. Z navajanjem mladine k lastnemu premišljevanju, hoče utrditi njej že itak imanentno željo po iskanju resnice ter po samostojnem duhovnemu ustvarjanju. Pri takem stremljenju, ki ne pozna duševnega zastoja, zadene na avtoritarne svetovne nazore, ki si na dogmatičnih temeljih laste prvotno upravičenost ugotavljati resnico. Takim duhovnim tvorbam J. n. a. d. »Jadran« ne priznava pravice do ločati končnih in obveznih pogledov na svet in življenje, pa naj bodo njihove osnovne dogme verskega ali političnega značaja.

Predvsem se obrača J. n. a. d. »Jadran« zoper materialistični svetovni nazor, ki zanika duha, tvorec ga iz gmote, kot prvotni izvor in kot gonilno silo dogajanj v človeštvu.

Duhovno svobodo, ki jo J. n. a. d. »Jadran« propoveduje, pa ne pojmuje anarhično. Obratno, on jo prostovoljno in disciplinirano utesnjuje v okvir že utemeljenih resnic in se bori proti brezumnosti, ki ogroža temelje našega obstanka, naravnega razvoja in napredka. Na tej osnovi si postavlja za cilj: *neprestano stremljenje k resničnejšemu, pravičnejšemu in boljšemu.*

Narod in država

J. n. a. d. »Jadran« je nosilec nacionalne misli. Človeštvo ne tvori homogene celote, da bi bilo sposobno neposredno uresničevati svoje cilje. Ono je raz-

deljeno po svojstvenih označbah v sebi zaključene prirodne edinice — narode, ki so najmočnejši kulturni, socialni in politični činitelji. Samo v njih in potom njih živi človeštvo. Tuj in odvraten je zato J. n. a. d. »Jadran« vsak kozmopolitizem in vsak internacionalizem.

Kakor posameznik, tako živi tudi narod poleg gospodarskega, duhovno življenje, ima svojo voljo in skupne smotre. Tako naravno družabno edinicu označujejo na zunaj objektivni znaki, notranjo vrednost pa ji dajejo skupne duhovne osnove. Enotnost naroda se krepi v zgodovinskih borbah za skupne cilje, v sedanjosti jo vežejo spomini nanje in zavest istih interesov, istih nalog in skupne usode in prihodnosti.

Narodnostna misel je najprirodnejša in zato najmočnejša človeška skupnostna misel. Ona je duhovna osnova za najvažnejšo organizirano človeško tvorbo: državo. V državi, ki ji daje narodna misel vsebino in racijo, ima narod najmočnejše fizično zagotovilo za napredek svojih sil in izpolnjevanje namena.

V jugoslovenstvu vidimo našo narodno misel, v kraljevini Jugoslaviji pa njeno državno uresničenje. Jugoslovenstvo je višja stopnja slovenstva, srbstva in hrvatstva. Ono je sinteza teh treh elementov, ki združeni dajejo vsebino jugoslovenski misli. Včeraj je bila program, danes se gradi, jutri bo dejstvo. Z osvoboditvijo in državnim uedinjenjem je ustvarjena državno-politična etapa naše narodne misli. Druga je njen notranji program: utrjevanje in izgrajevanje jugoslovenske duhovne in materialne kulture do popolnosti. Uresničenje jugoslovenske misli bo vzniklo v kulturnem in socialnem gospodarskem delu iz naših najboljših osnov, ki jih moramo vsi brez sebičnosti in z voljo, da ustvarjamo višje, skupne vrednote od dosedanjih, vnašati v njo. V takem pojmovanju jugoslovenstva kot kulturnega, socialnega in gospodarskega programa naše narodne celote ni nasprotstva med njim in pravilno pojmovanimi interesi nje podrejenih kakršnihkoli edinic, ustvarjenih v naši težki in razdvojeni preteklosti pod različnimi kulturnimi, političnimi in umetnimi vplivi. Ljubosumnno preprečevanje vzajemnih vplivov iskrenega sožitja ne more pospeševati našega zdravega in prirodnega razvoja. — Samo medsebojno sodelovanje pri ustvarjanju skupnih kulturnih vrednot, bo tako po moči kulturnega kroga ter njegovih neizčrpnih ustvarjalnih silah in končno spričo politične varnosti njegovega svobodnega razmaha v mednarodni tekmi, dalo jugoslovenski kulturi

novih sil, saj bi ločene postale posamezne edinice ne samo vplivno območje tujih kultur, marveč bi se še dušile same v sebi.

Propovedujoč idejo narodnega edinstva stoji Jadran na braniku unitaristične države, ki je edina sposobna, da brez škode in opasnosti za celoto zadosti posebnim upravičenim potrebam katerekoli pokrajine ali plemena.

Družba in gospodarstvo

V skladu s pojmovanjem naroda kot družabnega organizma propoveduje J. n. a. d. »Jadran« idejo nacionalnega solidarizma. Vsled različnih potreb notranje funkcije nujno razčlenjen, more narod *socijalno in gospodarsko* napredovati le v soglasju vseh delov. To solidarnost, ki mora temeljiti samo na največji pravičnosti, brezpogojno ukazuje interes celote, ki je pretežnejši od interesa vseh podrejenih sestavnih delov. On določa avtoritaran okvir egoistični poedinčevi in stanovski svobodi, ter popolen razmah njihovi nacionalno-altruistični tvornosti.

Vlogo posameznika ali stanu v družbi in gospodarstvu odredjajo njegove družabno-gospodarske naloge. Vsak posameznik in vsak drugi činitelj ima v družbi in gospodarstvu dolžnosti, katere mu nalaga družba v skupnem interesu. Te dolžnosti niso enake, ker ni mehanična enotnost samo utopija, temveč vodi stremljenje za njo v propast. Naloge posameznika se ravna po njegovih sposobnostih služiti družbi. Ta misel se da uresničiti samo v zavestni organizaciji, ki naj da boljšemu ne samo moč, ampak tudi težje naloge in večjo odgovornost. Vsak poedinec in vsak sloj naroda se mora podrediti prvenstvenim interesom skupnosti. Skupno urejeno delo naj družbi ves narod, da bo vršil vsakdo po svojih močeh in interesih družbe, njemu v družbi in gospodarstvu določeno dolžnost. Samo organizirana tvornost naroda v službi zavestno ugotovljenih skupnih interesov, more uresničiti ideal pravic in dolžnosti vsakega.

Naš gospodarski in socialni ustroj naroda moramo izpopolnjevati in graditi na svojstvenih osnovah, izvirajočih iz našega narodnega življenja. Ne smemo ga slepo prenašati od drugod. Kdor to dela, zanika, da bi bil njegov narod sposoben sam sebi oblikovati lasten ustroj družbe in gospodarstva, ki edino more služiti njegovemu organskemu in zato edino zdravemu ter uspešnemu razvoju.

prosvete«, ki je posvečena predvsem zgodovinskim obletnicam naše dične Južne Srbije, dokazuje njeno veliko splošno vrednost. Revija sokolskega prosvetnega dela zasluži, da bi se še bolj zakoreninila tudi na skrajnem zapadu naše domovine.

DVE KNJIGE O BALKANU

Knjiga o Balkanu 1936 i 1937. Izdanje Balkanskog instituta u Beogradu.

»...Odbraniti Balkan kao celinu, odbaniti i održati Balkan za balkanske narode, to je danas jedini razboriti nacionalizam i Jugoslavena, i Bugara, i Crka, i Arbanasa, i Rumuna, i Turaka.

I naš patriotizam, ako hoće da bude realan, mora biti balkanski. Biti puni samopouzdanja, ponositi se time što smo Balkanci, to je jedino ispravno i dostojanstveno stanovište koje može zauzeti čovek rođen i nastanjen na ovom našem delu sveta...»

Uvodna reč prvoj Knjizi o Balkanu, 1936.

O ovim lepim i vrednim knjigama može se mnogo pisati jer one su u mnogočemu za nas otkrovenje, prava riznica znanja o Balkanu koje, nažalost,

ka doba«, posvećen 25 letnici osvobođenja južne Srbije in članek dr. H. M. Joksimočiča »S plemenitošjo k trdnješi družabni zajednici«, ki prav tako obravnava najjužnejši del naše domovine, ki pozvan, da odigra vsled duševnega in čustvenega bogastva svojega prebivalstva vidno vlogo pri ustvarjanju enotne državne miselnosti. — Naslednje strani so posvečene spominu velikega bratskega državnika in Sokola dr. Karla Kramara in nacionalnega kotorskega škofa-Sokola Frana Tice Učelinija, ki ga je mojstrsko prikazal dr. Viktor Novak. — »Poslednji zbogom...« je napisal idealnemu narodnemu pastirju tudi kanonik Anton Milošević. Na kraju članka je odlomek iz nagrobnega govora Ivana Hadžije sokolskemu škofu. Slede članki J. M. Jovanoviča »Pravoslavna cerkev pod Turki«, dr. D. Stranjakoviča »Odnosaji med Srbijo in Južno Srbijo v prvi polovici XIX. veka«, Radomira D. Gačiča »O voditelju«, Ilije Ž. Trifunoviča »Južna Srbija v osvobodilni borbi«, Miloša Stanojeviča »Na predvečer Kosovske bitke« — Povodom V. pokrajinskega sokolskega zleta v Skoplju, dr. S. Z. Ivaniča »Napredovanje narodnega zdravstva v Južni Srbiji«. — Številko zaključujejo rubrike o sokolskem kulturnem življenju: glashi, lutkovnem gledališču, beleške, knjige in časopisi i. t. d. Revija je tudi bogato ilustrirana. Pregled zadnje številke »Sokolske

Junijska številka vsebuje na 64 straneh sledeče članke: »Naše stališče«. V teh uvodnih besedah je poudarjena dostojanstvena mirnost Sokolstva v sicer tako negotovih časih, ko vse bega, hiti, se menja, ko se nihče ne more dalje zadrževati na nobeni stvari... Temelj tega dostojanstva leži v jasnosti sokolskega programa in vztrajnosti sokolskega dela. Toda sokolska ideologija in delo motita sebične račune malih ljudi, revnih na duhu in morali. Ti so stvorili proti Sokolstvu fronto in mu vsiljujejo borbo, katere si ono ne želi, ker ve, da ona ne more koristiti niti njemu niti narodu, kateremu služi. Nekoč so že izvršili napad, ki ga je Sokolstvo gladko odbilo in ostalo še trdnješe na postojankah. Ker nimajo poguma, da bi si pogledali iz lica v lice, pripravljajo guerilsko vojno. Ob moralni višini sokolskih borcev se razbija tudi ta taktika. Odlučnost se še bolj krepi, ker Sokolstvo ne pozna strahu in težkoč, ki bi jih ne zmoglo. Pripravljeno je, da odstrani s poti vse, kar bi se mu zoperstavljalo. Raje pasti kot pa kloniti! — Te glavne misli uvodnika so gotovo naše pobudo v zločinskih napadih na Sokola v Dravski banovini. One so našemu Sokolstvu v veliko moralno oporo, saj mu nudijo dokaz, da stoji za njim sokolska vseh državna armada, trdno odločena, da deli kot celota usodo z najmanjšo edinic. Sledi članek Đure Grzakoviča »Veli-

Sovjetski teatar

Valjda nijedan vek nije više renomi-sao napretkom što »a je učinio nego naš. Čovek se samo mora upitati hoće li nopošte našim potomcima još šta ostati da otkriju, pronađu, izreknu što mi, ljudi dvadesetog veka, nismo otkrili, pronašli ili izrekli. Gрозomorani je napredak učinjen, bogami. Pre, u davna vremena, bilo je, doduše, krvožednih tirana koji su svoje protivnike klali kao piliće ali nije po svem ostalom svetu bilo ljudi koji su takav postupak proglašali kao jedino pravilan i uopšte ti-ranina obožavali kao oličenje ljudskog napretka. Danas smo, međutim, mnogo dalje u tom pogledu. Danas postoji jed-na zemlja gde glave padaju kao zrele kruške a ipak po Evropi ima ljudi koji baš u toj zemlji vide prototip moderne države, »demokratske« i »napredne«. Nema šta, i jeste, ta Sovjetska Rusija demokratska zemlja: streljaju se tamo i seljaci, i radnici, i vojnici, i činovnici, i komesari, i maršali, i generali — stre-ljanje se vrši na jedan zaista demokrat-ski način. Što rekao Barbis, »dobro je organizovan sav ovaj vašar, nema mu prigovora«. Jedino je pitanje čemu ovaj »dobro organizovani vašar« ima da slu-ži. U »raj na zemlji«, naprimer, već teško da verujemo kada i sami arhan-đeli hvataju veze sa »paklom na zemlji« tojest sa Nemačkom. Doduše, odmah da dodamo, mi u ovu pobožnu pripovetku ne verujemo. Prvo će Tuhačevski i ostali da stvore najjaču vojnu silu na svetu sa jasnom protunemačkom tendencijom, a onda će sa tim svojim glavnim neprija-

teljem, sa Nemačkom, da sklapaju tajne ugovore! Istina da komunisti nema ni-kakve veze sa zdravim razumom: ali, toliku smućenost ne možemo pretpo-staviti čak ni od najoduševljenijeg »bor-ca«. Ipak, ako zvaničan izveštaj ima pravo, onda ima pravo i pariski »Repi-blik«, koji veli da je tada jasno da Ru-sija u današnjem obliku ne može da postoji. Raduje nas da i »demokratska« Francuska pomalo dolazi do tog sazna-nja. Raduje nas da i g. Erio, glavni za-govornik pakta sa SSSR, plaćnim gla-som dopušta, da se čovek može i pre-variti.

Da, bila je to velika varka sa »jed-nakošću svih ljudi«, velika varka sa de-mokracijom i velika varka sa dobrom voljom SSSR. Nikada nijedna zemlja nije sa manje prava uživala simpatije svojih »istomišljenika« po celom svetu nego što je to bio slučaj sa Sovjetskom Rusijom. Nikada se nije bolje očitovala fanatična ograničenost ljudska nego u izpovedanju marksistične ideologije. Ni-kada u istoriji samoobmana nije cvetala toliko raskošno koliko u doba cvetanja marksistične doktrine, dakle u ovom našem slavljenom 20. veku. Kada se jednom bude pisala istorija našeg vre-mena, historiografi će se u čudu kako to da je bilo toliko malo razuma i pravde u vremenu kad se sebe smatralo kulminacionu tačku ljudskog napretka. U glavama jednog dela ljudstva danas vlada egipatska pomrčina, to je sasvim sigurno. Baš nedavno smo imali priliku da ukažemo na karakterističan primer jednog od najslavljenijih duhova da-našnjeg Zapada, na primer Andre Žida. Posle svega onoga što je video u SSSR, pošto je video najerniju tiraniju i neču-ven azijski despotizam, pošto se na vla-stite oči mogao uveriti da je marksi-zam samo literarna iluzija, taj »najlu-dičniji duh Evrope« dolazi do zaključka da je ruski marksistički eksperiment pretrpeo neuspeh samo stoga što nje-govi sprovednici nisu bili sposobni, — ali da sočinenije nemačkog Žida i ka-vanskog literata Marksa in nadalje osta-je najveličanstveniji proizvod ljudskog duha. Zapad je star, Zapad je dekadent-an, mi to vidimo i ovde. Nekada su nje-govi najbolji duhovi težili za Istinom, žrtvovali i svoje živote u borbi sa laži i reakcijom a danas se celokupna nje-gova borba sastoji u tome da ruši stare bogove i na mesto njih da postavlja isto toliko netrpljive idole.

Mi se pitamo, ako Žid ima pravo, kakvi uslovi moraju postojati da bi mar-kistički eksperiment mogao uspeti? Ko-munisti su u Rusiji imali na raspoloženju jednu šestinu zemljine kugle, imali su

na raspoloženju radnu snagu od 160 milijuna ljudi, imali su fantastične količine svakog prirodnog blaga, imali su, jednom reči, sve da zaista stvore »raj na zemlji«. Pa? Pobijeno je nekoliko mi-lijuna ljudi a ono što nije pobijeno živi kao stoka, to je bilans koji povlače ne-samo protivnici režima nego i njegovi obožavaoci. Naravno, sovjetska vlada-vina u Rusiji ima da zabeleži i poneke uspehe, naročito u industrializaciji i u izvođenju nekih javnih radova. Ali, i bez obzira na to da se danas pokazuje da su svi ti radovi bili izvedeni kata-strofalno slabo te da, u stvari, pretstav-ljaju Počomkinova sela, moramo imati na umu da sve ono što su boljševici uči-nili ne stoji ni u kakvom razmeru sa mogućnostima koje su im stajale na raspoloženju. Setimo se samo, za trenu-tak, šta su sve druge države učinile na svim onim poljima na kojima se kako veli svi naši komunisti, Sovjetska Ru-sija ne može prevazići! Ostavimo na stranu Nizozemsku, koja je isušila Zoj-dersko Jezero što za tu malu zemlju pretstavlja veći napor i uspeh nego pe-deset Dnjeprostroja, ostavimo na stra-nu i sve one radove koje su izvršile posle rata skoro sve evropske zemlje iako su bile opterećene astronomskim ratnim dugovima i premda su mnoge od

njih bile in statu nascendi. Potsetimo se samo šta smo mi uradili, šta je ura-dila ta mala Jugoslavija iako su je raz-dirale divlje političke borbe i premda je bila jedna od najsiromašnijih evrop-skih zemalja; o opustošenim pokraji-nama posle rata da i ne govorimo. Od 1918 do danas, izgradio smo 1.475,7 km željezničke pruge tojest 15 % svih po-stojećih; trenutno se nalaze u izgradnji pruge koje će za daljih 20 % povećati našu željezničku mrežu. Prinos pšenice povećan je sa 11.000.000 metarskih centi u 1920 na 26.000.000 u 1933. Podignuto je na stotine novih osnovnih škola a na-ša zdravstvena služba se uzima za pri-mer u mnogim zemljama koje su da-leko veće nego naša. Ali, šta da i na-brajaemo? Svi znamo vrlo dobro da se današnji izgled naših gradova, cele na-še zemlje ne može uporediti sa izgle-dom pre dvadeset godina. A znamo vrlo dobro i to da bismo bili još dalje da nas nije kočila partiska borba koja nam je oduzimala najbolje snage. A kakva sretstva smo imali mi i kakva su imali boljševici!

Zanima nas kako će braća komunisti protumačiti ovaj krah ruskog eksperimen-ta. Uvereni smo unapred da ćemo tu opet videti krasan primer ljudske gluposti i fanatične ograničenosti.

Sofijska akademska menza

Teško stanje bolgarskih akademikov je vedno in vedno stavljalo v prvi red vprašanje ureditve obče akademske menze v Sofiji. V jeseni 1936 je grupa akademikov, bili so v glavnem kmečki sinovi iz notranjosti države, osnovala akademsko menzo. Menza je bila osno-vana na zadružni podlagi. Vsak akade-mik mora postati član menze. Člani vplačajo »djelov kapitala« v višini 50 le-vov, za fond inventarja pa še 20 levov. Svoj »djelov kapitala« lahko član pri iz-stopu dvigne, ako je bil član najmanj 6 mesecev. Člani menze iz svojih vrst izberejo upravo, ki vodi menzo, vrhov-no nadzorstvo pa imajo univerzitetne oblasti. Prvotno so bili člani predvsem s podeželja, danes pa je ta menza po-stala prava obča akademska menza.

Za časa bivanja v Sofiji sem neki večer odšel v menzo, da tam večerjam. Ljubezni vodja menze me je v zadržgi odklonil, ker imajo pravico do hrane izključno le člani zadruga, pač pa me je povabil, da se prihodnji dan zglašim dopoldne pri predsedniku zadruga. Dru-go dopoldne me je sprejel predsednik zadruga, ki mi je razložil ves ustroj menze. V pogovoru mi je omenil, da je bila menza ustvarjena izključno iz last-nih sredstev, v prvem času prepuščena sama sebi. Danes, ko je postala že važna akademska institucija, pa prejema iz-vestno podporo dvora, ministarstva pro-zvete in drugih ustanov. Svoje prostore

imajo v pritličju še nedograjenega »Aka-demskega doma«, prostore so najeli in plačajo 5.500 levov najemnine. Danes ima menza skoraj 700 članov, ki so v redu vplačali svoje članske vloge. Sedaj tekem poletja, ko so akademiki na po-čitnicah, se hrani v menzi okrog 200 članov. Abonma za hrano je mesečno 480 levov, vsak abonent dobiva dnevno obed in večerjo, pri obedu dobi vsakdo tri jedi, pri večerji dve. Predsednik me je vodil po vsej menzi, povsod vladata največji red in čistost. Menza je urejena na ameriški način ter si vsak gost streže sam. Pri vходу v menzo dobi najprvo potreben pribor, nato jedila, nakar si vse zanese sam k mizi, kjer je. Oso-be menze so skoro izključno samo akade-miki, ki dobijo za svoje delo brezplačno prehrano. Povabili so me, da sem bil gost menze. Obed, ki sem ga jedel, je bil dober in okusen ter po količini za-dosten.

Akademska menza v Sofiji je plod ve-like zavesti in smotrenege dela bolgar-skih akademikov ter nam more služiti kot zgled vztrajnosti in uspeha, pa tudi organizacijske sposobnosti. Vprašanje obče akademske menze v Ljubljani ni rešeno, obstojajo pa mnoge ustanove, ki si lastijo nad svojimi gosti krušno očeto-vstvo. Žalostne posledice tega krušne-ga pritiska smo pred kratkim doživeli, vsled tega stavljamo za vzgled Akade-msko menzo v Sofiji.

još uvek nije osvetljeno onako kao što bi trebalo da bude. Najpoznatiji naši i strani naučnici i balkanolozi zastup-ljeni su svojim prilozima u ovim dve-ma knjigama o Balkanu, a sem toga, oni stalno sarađuju i u »Revue Inter-nationale des études balkaniques« koja nas predstavlja u stranome svetu. Mnogo bi se moglo pisati o ovim dve-ma knjigama balkanskim koje treba da interesuju svakog našeg čoveka ali mno-go više, čitajući ih, treba misliti jer one daju dragoceni poticaj našem mi-šljenju, svojem i samostalnom.

Neka nam bude dopušteno da i mi nekoliko svojih misli vezemo za ove dve knjige, da s ponosom istaknemo svoja balkanska osećanja. Možda je ma-lo čudnovato, prikazujući dve knjige, ne govoriti direktno o njima nego o onome što se osetilo čitajući ih. Ali, držimo da se time samo podiže vrednost Knjiga o Balkanu jer su one bile poti-caj našem razmišljanju i njima treba da budemo zahvalni ako reknemo što dobro i lepo.

Gde da tražimo sebe, gde je naša istinska otadžbina, gde su nastale naše tradicije, gde je izvor naših kultura i etike; gde su nastale naše prve državne tvorevine, naša prosveta, odakle erpemo svu našu snagu, gde je zakopana naša baština; gde se stvarao naš duh i naš čovek; gde je naša velika i krvava pro-šlost, i odakle se nadamo našoj buduć-

nosti — na sva ova pitanja možemo od-govoriti samo jedno: *naša kolevka, na-ša otadžbina je Balkan. Mi smo narod Balkana, naša prošlost, sadašnjost i bu-dućnost je balkanska.*

Određivati duhovni pojam Balkana znači na svako gornje pitanje odgovo-riti potvrdno. Dakle, ono najviše naše što imamo, mislimo i nastojimo — to je balkansko. Balkan je tvorac naše fi-zičke i duhovne snage, naše psihe i etike, i mi smo svesni našeg pripadni-štva njemu. Iako to osećanje nije u svakom našem čoveku jasno ocrtano kao balkansko, ono ipak postoji u nama kao nešto što mi osećamo izričito našim, sraslim s nama. *Po tome smo svi mi pravi balkanski narodi jedno, vezani osećanjima koja su različna i drukčija od osećanja svih ostalih naroda.*

Ideja duhovne i fizičke samostalno-sti porodila se na Balkanu. Nju su bal-kanski narodi baštinili od vekova i no-sili je kroz vekove. Nju i danas čuvaju pravi balkanski narodi, to je temeljna misao njihova razvitka i njihova opsto-janja uopšte. Biti svoj na svome, go-spodar na svome — za to je imao Bal-kan i kroz vekove neprijatelja, a ima ih i danas, oko sebe i u sebi. Oni koje gledaju na formu i zaboravljaju da je Balkan proživio više krvavih nego mir-nih dana, ti su stvorili jedan negativan pojam koji je u rečnik Zapada unesen kao »Balkan« i »Balkana« — jedno

i drugo označava velike suprotnosti Za-padu, ne zapadnoj duhovnoj sadržini nego formi, uglađenosti. Ali, pojam Balkana je dubok, duhovan, silan. Bal-kan je uspeo da formira duševnog čoveka, da vaspitava i stvori jednu svoju duševnost. Balkanski je čovek proku-šan i očeličen. On je iskustvom života, borbe, krvi i plamena dolazio do svog saznanja i tako primio baštinu davno minulih vekova. *Balkanski čovek ništa nije dobio što nije krvavo zaslužio.* On ne poznaje milostinje, on ne zna šta je milošću darovano; da bi i svoju rođe-nu baštinu dobio, on je morao veko-vima krvariti, i zato je ponosan na sebe, ponosan je čak i na sebi nenaklonjenu sudbinu jer je ipak, usprkos svega, umeo da se oslobodi fizički, duhovno ostane uvek samostalan, delajući juna-čki i hrabro. »Biti puni samopouzda-nja, ponositi se time što smo Balkanci, to je jedino ispravno i dostojanstveno stanovište koje može zauzeti čovek ro-đen i nastanjen na ovom našem delu sveta.«

Ne ulazimo u kritiku Zapada, ali ono što je Zapad nama po svojim posred-nicima dao, odlučno je protivno i ne-je naš, određen je za balkanskog čoveka. Duhovno zarobiti jednu uvek slo-bodnu jedinku, to je nerazumljivo na-šem čoveku jer je i verski samostalan; on je i hrišćanskim svecima davao svoju balkansku dušu i zaodavao ih u odeću

mitova svojih starih i paganskih pla-nina, šuma, reka i njiva. Njegova vera je bila uvek svoja, slobodna i narodna, nešto što s narodom čini jedno i neraz-dvojivo; dva pojma koja su i danas identična prema shvatanju balkanskog čoveka. Zapad je hteo i hoće da zarobi našu duhovnost koja je u osnovi još uvek paganska, ali je istinski hrišćan-ska u svom dubokom humanizmu. On hoće da zarobi i područje našu duhov-nost koja je najveća i najsilnija brana svakom prodiranju u našu sferu. Balkan je naš, određen je za balkanskog čoveka, on je velika naša otadžbina i »od-braniti Balkan kao celinu, odžati i od-braniti Balkan za balkanske narode, to je danas najveći i jedini razboriti na-cionalizam i Jugoslovena, i Bugara, i Grka, i Arbanasa, i Rumuna, i Turaka«.

Ovo nekoliko reči vezali smo za ove dve odlične knjige o Balkanu koje ne-maju samo svrhu da upoznaju nego i da vaspitaju. I, držimo da je ovo po-tonje i važnije i značajnije jer, ako hoćemo da sačuvamo Balkan za nas, onda treba i naše vaspitanje da bude balkansko u onom dubokom smislu što ga sadrži istinski pojam Balkana. *Našeg čoveka treba vaspitati balkanski i stvoriti od svake jedinke iskrenog za-točnika naše velike balkanske otadžbi-ne, nepresušnog istočnika snage i duha.*

Zagreb.

-n.

Kaj sem videl v Sovjetski Rusiji?

Wm. J. Kennick, mladi odvetnik iz Clevelanda, Ohio, je sin slovenskih staršev. Rodil se je v Ameriki, kjer je kmalu po končanih univerzitetnih študijah postal zastopnik Slovencev v clevelandski mestni zbornici. Pred kakim letom dni se je odpravil v Evropo na študijsko potovanje. Nazadnje je bil tudi v Rusiji in nam je svoj potopis o tej državi odstopil v objavo.

Op. ur.

Vsak opazovalec svetovnih razmer se zanima za sedanjo Rusijo. Razvoj Rusije, ki je ena najbogatejših držav na svetu in v kateri se govori nad 150 jezikov in dialektov, bo imel velik vpliv na vse ostale države.

Komunisti trdijo, da se pod njihovim načrtnim gospodarstvom velikansko prirodnost bogastvo Rusije bolj uspešno eksploatira kot prej, da se bo odpravila brezposelnost, da ekonomskih kriz ne bo več in, da se pod njihovim sistemom to prirodno bogastvo Rusije ne izkorišča za korist malega števila kapitalistov, ampak za korist in napredek vsega delavskega razreda. Boljševiška Rusija izdaja mnogo statistik, ki kažejo, kako velik je napredek produkcije vsako leto, kako se je njih petletka uspešno izvršila in kako se dela za socialni in kulturni napredek vsega delavskega naroda. Gotovo pa je, da delajo s temi statistikami le propagando po evropskih državah in da take statistike niso vselej popolnoma zanesljive. Zato vsak z veseljem sprejme priliko, da lahko potuje v Sovjetsko Rusijo in tako na lastne oči vidi, koliko se je v resnici izpolnil ideal ruskega sistema.

Torej, kakšne so razmere v Rusiji, koliko je napredovala produkcija in kaj vidiš glede socialnega in kulturnega napredka povprečnega delavca?

V tem članku bom skušal podati svoje vtise o sedanji Rusiji.

Na Ruskem niso samo fabrike, vse prirodno bogastvo, stanovanja in trgovine v državnih rokah, ampak tudi ves turistični promet, železnice, hoteli, avtobusi itd. Tako zvani INTOURIST — državni potniški biro — je bil organiziran leta 1929. s kapitalom pet milijonov rubljev. Kadar želi tujec potovati v Rusijo, gre v urad zastopnika ali agencije Intourist in tam mora najprej plačati za vse potovanje po Rusiji po 250 dinarjev na dan. Pri agenciji mora dati turist načrt, po katerih mestih želi potovati in vse to mora biti potrjeno od sovjetske vlade v Moskvi, katera potem da tisti osebi vizum za vstop v Rusijo. Naročil sem svoje potovanje iz Leningrada, ki je oddaljen od Odeše na Črnem morju malo več kot 2000 km. Obiskal sem Moskvo in Kijev v Ukrajini. Za moje potovanje sem dobil od državnega potniškega biroja knjigo s kuponi in s tem so bili že plačani vsi stroški za Rusijo. Dobil sem po en kupon za vsako kosilo, za sobo v hotelih in po en kupon za vsakodnevne izlete in obiske fabrik, sodišč, muzejev itd. Niti napitnine ni bilo treba več nikjer plačati.

Ko sem šel z vlakom iz Rige proti Leningradu, se je na ruski meji izvršila natančna preiskava prtljage. Posebno so pregledovali knjige. Ruski zakoni dovoljujejo prinesiti tujcu s seboj toliko obleke, kolikor človek potrebuje, kajti ako se prinese s seboj nekaj več obleke, bi se jo lahko prodalo zelo drago, saj stane en par čevljev okrog 2000 dinarjev. Ruske oblasti zahtevajo na meji, da se jim pokaže vsa zlatnina, foto-aparati itd. in se vse to potem vpiše v potni list. Fotografira se lahko pod pogojem, da se vsi filmi razvijejo v Rusiji, da lahko oblasti vidijo, če se niso fotografirale kakšne prepovedane stvari, kot vojašnice, aerodromi, fabrike municije, vojaške ceste in mnogo takih stvari, ki jih ne manjka tudi v Sovjetski Rusiji.

Na vlak od ruske meje dalje so uradniki želeli, da se preselim iz tretjega razreda v drugi. V tretjem razredu je bilo silno natlačeno, da je bilo le težko stati.

Ko sem dospel v Leningrad, je takoj prišel k meni državni nosač, ki je že vedel, v katerem vagonu sem bil, vzel mi je prtljago in me spremil do avtomobila, ki me je odpeljal v hotel.

Ulice so zelo široke, dovolj široke za šest avtomobilov. Čez deset minut pridemo do velikega hotela, ki je imel videz velike kasarne. V hotelu je bilo polno turistov, posebno francoskih in angleških. Za inozemce so na razpolago najboljši hoteli, v katerih strežejo univerzitetno izobražena dekleta, ki znajo po več jezikov, da lahko tolmačijo tujcem. Restavrant je bil v petem nadstropju. Samo dve dvigali vsako za pet ali šest oseb sta bili na razpolago. Zato se mi je zdela v začetku kot Amerikancu postrežba zelo počasna. Prav tako počasna je bila postrežba v restavraciji, kjer sem moral čakati po dve uri ali več, da sem dobil kosilo ali večerjo. In povrh tega so še ure za obedovanje nekaj posebnega. Zajtrk sem še lahko dobil ob dveh popoldne. Opoldansko kosilo je na razpolago do osmih zvečer, a večerja od osmih dalje do polnoči, ker je bilo še mnogo gostov. Hrana za turiste prvega razreda, ki so plačali 500 dinarjev na dan, je bila prvovrstna, za druge turiste je bila nekoliko slabša.

Izprva sem se zelo naveličal večnega čakanja za vsako najmanjšo stvar. Toda pozneje, ko sem videl, da so ljudje čakali v vrsti po celo uro, predno so na primer mogli kupiti časopis, sem se že navadil.

Kakor znano, trdijo socijalisti, da je ves industrijski produkt in vse bogastvo rezultat dela in da mora torej biti vsa produkcija in razdelitev dobička le v korist delavca. Namen komunizma je, dvigniti standart delavca. Torej pride zanimivo vprašanje, za koliko se je dvignil standart delavstva v zadnjih dvajset letih.

Seveda ne bi bilo pravilno primerjati sedanje ruske razmere z življenjem naprednejših evropskih držav, ampak primerjati se mora le z življenjem preteklega Rusije. Tisti čitatelji, ki so mogoče že potovali po Rusiji pred vojno ali pa, ki poznajo caristično Rusijo iz drugih virov, bodo lahko to primerjali. Znano nam je, da je bila glavna zahteva revolucionarjev iz leta 1917. izražena v njih geslih: Delo in Mir. Poglejmo torej na življenje vsakdanjega ruskega delavca, kako dela, kako se zabava in za kaj se sploh interesira.

Ko sem dospel v Leningrad, sem videl po ulicah ogromno število ljudi, srednje postave, oblečenih bolj slabo, brez kravate. Med tisočimi se je le redko katerega videlo, da bi nosil klobuk. Nosili so ali ruske kape ali pa so bili sploh brez pokrivala. Ko sem videl prvega Rusa v vlakcu, se mi je zdel zelo neizobražen, tako, da sem dobil vtis, da ta človek ne more Bog ve kaj razumeti o socialnih in ekonomskih vprašanjih ali pa sploh vedeti, kaj je komunizem. Zdelo se mi je, da je to nekaj poseben tip, katerega boljševiška vlada namenoma vzdržuje kot ostanek bivšega carističnega režima. Toda pozneje sem primerjal tega človeka z drugimi, pa so se mi zdeli prav vsi enaki. Dobil sem vtis, da so to ljudje, ki jih njihovi oblastniki vlečejo za nos.

Povsod se govori, da ni v Rusiji nikake brezposelnosti. Iz teoretičnega stališča bi bilo to tudi verjetno. Kajti država ima v svojih rokah vso industrijo in potreba po industrijskih produktih je tako ogromna, da država v resnici lahko potrebuje vse delovne moči, ki so v Rusiji na razpolago. Da ni brezposelnosti dokazuje tudi dejstvo, da so ženske zaposlene pri težkih in zelo umazanih poslih. Videli sem ženske v fabrikah za težke stroje, oblečene v hlače pri delu. Videli sem jih ob treh zjutraj prenašati težko kamenje na zgradbo obale in videl sem tudi ženske kot vozačice tramvajev v Leningradu. In vprašal sem, ako ni nobene brezposelnosti, zakaj se vidi toliko stotin delavcev vsako uro po ulicah in dobil sem odgovor, da ti delavci delajo samo po sedem ur dnevno, a

enaajst odstotkov vseh delavcev samo po šest ur.

V Rusiji se zelo veliko gradi, posebno v Moskvi. Tu se grade stanovanja skoro istotako mnogo kot v Beogradu. Grade se pa tudi velikanska javna poslopja kot vojašnice in podobno. Mnogo stavb se zida iz materiala starih podrtih hiš.

Uradne številke Sovjetske Unije kažejo, da se je zvišala zaposlenost od 11 milijonov v letu 1926. na skoro 19 milijonov v letu 1931. Informacije trdijo, da je pomanjkanje delovnih sil tako veliko, da se denar, ki se je prej rabil za brezposelne, rabi sedaj v druge namene.

Dejstvo, da ni brezposelnosti v Rusiji, bi bilo velikega pomena, če bi zaslužili delavci dovolj za svoje življenje. Ampak gotovo je, da ogromna večina ruskih delavcev živi zelo skromno, da sploh izhajajo. Dobro plačani delavec zasluži samo 300 rubljev mesečno. Akoravno se pri menjavi plača po 10 dinarjev za en rubelj, vendar v resnici ni vreden rubelj več kot kakšna dva dinarja, ako gledamo, kaj se lahko kupi za en rubelj. V srednjem restavranu se mora plačati 5 rubljev za slabo kosilo. Za juho se plača najmanj 15 dinarjev, istotako stane čaša piva. Tako mora povprečni delavec živeti kot že rečeno zelo skromno.

Prav zanimivo je dejstvo, da nisem videl niti enega berača v vsem svojem potovanju. A enako ga nisem videl mesec prej, ko sem bil v Nemčiji. Videli pa sem na večjih uličnih vogalih, kjer se je prodajalo sadje, da so se ženske med seboj prepirale, ko so kupovale hruške in jih drago plačevale, ker niso dobile dobre vage in ker jim prodajalec ni hotel dati niti en miligram več.

Ko sem obiskal neko fabrikco, sem vprašal tovarniškega uradnika, kako more delavec živeti samo z desetimi rublji dnevno. Odgovoril mi je, da ne dobijo delavci samo mesečne plače, ampak imajo tudi druge ugodnosti. Dejal je, da ima tovarniški delavec svoje opoldansko kosilo v tovarniški restavraciji po znižanih cenah. Videli sem jedilni list, po katerem se je lahko dobilo kosilo za 2 ali 3 rublje. Pojasnjeno mi je bilo tudi, da morajo v družinah delati tudi ženske in odrasli otroci, tako da vsi skupaj zaslužijo za skromno življenje.

Obiskal sem tudi nekatera nova poslopja — stanovanja za delavce. V enem teh poslopij stanuje kakšnih 50 družin. Stanovanje, katero sem obiskal, je imelo majhno kuhinjo in dve sobi.

Moskva ima nekako dva milijona in pol prebivalcev in zdi se mi, da je v mali Ljubljani več gostiln kot v vsej Moskvi. Tu in tam se najde kakšen Rus, ki se je napil »vodke«, ker se v splošnem vidi zelo malo ljudi pijanih.

V letih 1929-1930 se je po statistikah naučilo brati in pisati skoro deset milijonov ljudi. Leta 1921. se je to število povišalo do 22 milijonov. V Moskvi je velika vrsta knjigarn, kjer se dobe knjige, večinoma propagandne, zelo poceni. Leta 1931. je bilo v Rusiji 1200 časopisov in moskovska »Pravda« ima dnevno naklado dva in pol milijona izvodov. Ko gleda človek velike vrste ljudi, ki čakajo, da lahko kupijo časopis, se nam mora zdeti, da je zanimanje za časopise zelo veliko. Toda kljub temu, da je naklada »Pravde« tako velika, izhajajo v vsej Sovjetski Uniji dnevno 12.500.000 izvodov listov. Ali je to dovolj za prebivalstvo sto šestdeset milijonov?

Ko sem šel prvič v kino v Leningradu, sem se čudil, kako veliko je tudi zanimanje za premikajoče se slike in sem si mislil, da vlada res veliko zadovoljstvo, ko so slabo oblečeni delavci plačevali po 27 dinarjev za sedež v kinematografu. Predvajal se je prvi barvni film ruske produkcije propagandnega značaja. Kino so skoro vedno polni. Večkrat se zgodi, da se mora kupiti vstopnica eno uro pred predstavo. Ljudje čakajo v čakalnici po ure, da pridejo lahko k predstavi. Pri kino-predstavah imajo za predfilm glavno besedo govorniki, ki zbranemu občinstvu še vedno vtepajo v glave svoje nauke. Pozneje pa

se mi ni zdelo nič čudnega, če so kini res vedno natlačeno polni. Vsi kini so v državnih rokah in kakor kakšnih drugih podjetij, je država odpela le toliko kinov, kot se ji je zdelo njej potrebno in prav. Za tri milijonsko mesto kot je Leningrad je sedem kinov! In povrh tega naj še poudarim, da so bila takrat, ko sem bil v Rusiji, vsa gledališča zaprta, ker ni bilo več sezone.

Povedal bi lahko še mnogo o sedanji Rusiji. Vsak potovalec, ki gre, najde lahko dovolj materiala za razgovor.

Pod takim sistemom, kot je komunizem, je privatna inicijativa popolnoma izginila. Ljudje za delo sploh niso navdušeni, ker vedo, da jih tako in tako čaka le njihova skromna plača in nič drugega, pa naj pri delu delajo res z veseljem ali pa ne. V Leningradu sem recimo opazil, da so se ženske-sprevodnice po tramvajih le bolj malo zanimale, da bi pobirale vozno, tako da sem se večkrat vozil kar zastoj. Sprevodnica je stala navadno le na enem mestu in se redko premaknila. Prijatelji komunističnega sistema bi lahko trdili, da to ne pomeni, da se te ženske ne zanimajo za svoje delo, ker ljudje so gotovo toliko poštenji, da kar sami gredo k njej in ji plačajo potrebno vozno...

Skušal sem podati nekoliko bežnih vtisov, ki sem jih dobil pri svojem večmesečnem potovanju po Rusiji kot Amerikane, ki ni prijatelj ne tega in ne onega sistema. Torej sem mogel gledati vso stvar kot sem jo pozneje nekoliko mesecev v Nemčiji iz popolnoma objektivnega stališča. Sistem, kot je danes v Rusiji, je še daleč proč od teoretičnega komunizma, ki je v praksi propadel. In tudi današnji sistem se iz dneva v dan popravlja in prilagodi ruskemu narodu, da ne bo več dolgo časa, ko se bo tudi Rusija rešila židovsko-komunistične diktature.

Cleveland, O., USA.

Wm. J. Kennick.

NIHČE NOČE PLAČATI!

Katoliški akademik Jože Logar je naročil za znani r... izlet na Štajersko dva avtobusa pri podjetju g. Goričana v Trzinu, za ceno 6.500.— Din. Na račun je dal 1000.— Din. Po povratku v Ljubljano ni hotel nihče nič vedeti o plačilu. Iz katoliškega akademika doma so pošiljali zastopnika g. Goričana v tajništvo JRZ, od tam pa brutalno ven. — Vsi so nedolžne ovce, nihče noče imeti posla z neprijetno zadevo, nihče noče biti kriv Dolinarjeve smrti.

GLOBOKA PIETETA!

V pogrebnem sprevedu za nesrečnim Dolinarjem so nosili mnogo lepih vencev z žalnimi posvetili mnogih katoliških mladinskih društev. — Vence je brezplačno izsilila od ljubljanskih cvetličarjev znana navdušena katoliška gošpa, sklicujoč se na okolnost, da pri njih vedno naroča vence mestna občina Ljubljanska. — Te vence so glasno moleč in sklonjenih glav nosili užaloščeni Dolinarjevi tovariši in tovarišice v dokaz iskrene pietete.

ŠE EN DOKAZ PIETETE

Med pogrebom nesrečne žrtve... Rudolfa Dolinarja, so reditelji delili ljudem, ki so stali na hodnikih, hujšajoče letake. — Tudi dokaz obzirnosti do nesrečneža!

»SLOVENE« SE BO ZADUŠIL

Vsi zdravniki soglasno ugotavljajo, da »Slovenec« in njegovim dostojnim pomagateljem ni pomoči resne. Pravijo, da je bolnik že v agoniji in da se bo prej ali slej v lastnih lažeh zadušil. — Častnejša smrt bi si pa že lahko izbral.

ČLOVEK RES NE VE,
KAJ JE SEDA J RESNICA

Skoraj štirinajst dni so listi iz Kopitarjeve ulice trobili, da so nacionalisti trgali slovenske zastave poštenim katoliškim akademikom. Ko se jim je ta lajna pokvarila, so pričeli kričati, da isti nacionalisti trgajo državne zastave. Sedaj pa ne vemo, katerim vestem naj bi verjeli.

VIŠEK IRONIJE

Iz Laškega nam poročajo: »Višek ironije, ki si ga more kdo zamisliti, se je zgodil pri nas. Pomislite, Deželak Ivan, nepomirljivi avtonomist je v funkciji branilca državne zastave pred Sokoli! Baj je mu uspelo razpustiti »protidržavnega« Sokola. Roke si že mane. No, kakor vse kaže, ne bo iz tega nič, ker tudi najboljšemu lovcu se lahko zgodi, da ustrelj mesto zajca — človeka. — Sapienti sat!

PO ZOBEH SE TOLČEJO

Klerikalno časopisje iz Kopitarjeve ulice je zagnalo alarm, da so v Laškem nacionalni mladeniči raztrgali državno zastavo in jo nato vrgli v naraslo Savinjo, da za večno skrije dokaz njih greha. Sedaj pa so se očividno premislili, zato so poslali glavnemu organu JRZ, »Samoupravi«, poročilo, da so jugoslovenski nacionalisti raztrgali državno zastavo z namenom, da jo sabotažno podtaknejo klerikalcem, ki niso nikdar sposobni jo omadeževati. — Lažejo in lomijo ga!

IN VENDAR NAS JE VEČ!

»Slovenca« gromazansko jezi, ker se je udeležilo sprejema Sokolov-zmagovaleev okrog 10.000 Ljubljancev. V svoji sveti jezi pravi, da je korakalo v sprevedu le 25 goincev, 10 praporščakov, 80 Sokolov v krojih, 20 naraščajnikov v kroju ter 1224 drugih ljudi — torej skupaj 1359 oseb. Tudi na to število pristanejo, ker se zavedamo, da je za Dolinarjevim pogrebom korakalo le 1166 ljudi in da so nam tako sami priznali, čigava je Ljubljana.

TUJEJEZIČNI NAPISI

Vsled tega, ker ima podružnica Privilegirane agrarne banke v Ljubljani poleg slovenskega še srbski napis, je »Slovenec« začel akcijo proti tujejezičnim napisom. To akcijo, nad vse koristno in potrebno, je treba čim prej razširiti v vsej državi. Ljudje okrog »Slovenca« so nedvomno prepričani, da »Slovenec« vpliv ni zgolj lokalnega značaja, pa priporočamo, da izvede to akcijo tudi drugod. Prav bi bilo, da centrala Poštne hranilnice na svojem poslopiju na najvažnejšem trgu v Beogradu nemudoma odstrani slovenski napis »Poštna hranilnica«. Ako so srbohrvaški napisi v Ljubljani tujejezični, so slovenski v Beogradu tudi tujejezični, ako tozadevno uvedemo več reda v Ljubljani, ga moramo tudi v Beogradu.

NAIVNA PREVARA

Široka poštena javnost je lahko priča, do kakšnih gorostasnih laži se je v svoji veliki pokvarjenosti povzpela v zadnjih dneh naš klerikalizem. Na račun neumnosti svojih ovc lahko brezmejno greši. Tako jim je v potvarjeni obliki pred očeval prav vse najnovejše dogodke. Med drugim je hotel z lažjo ublažiti zlasti vtiske, ki so jih zapustili spontani, navdušeni masovni nastopi razgibanega jugoslovanskega nacionalnega življa na političnem ali nacionalno-kulturnem polju. Udeležbo je skoraj vedno delil z deset.

Pred seboj imamo »Slovenca« od dne 4. julija t. l. s slikami celjskega »Tabora slovenskih fantov« — krščen duš. Že bežnemu opazovalcu ne more uiti nespretnost kopitarskega novinarstva, ki se

na vso moč trudi, da bi zopet z lažjo ali prevaro prikazalo »grandioznost« klerikalnih, za lase privlečenih manifestacij, tako zelo potrebnih za rehabilitacijo. Poglejte samo zgornji sliki: na obeh so iste hiše, iste zastave in isti obrazi. Občudujte nerodnost, s katero prikazuje »veliki« telovadni orlovski nastop, pri katerem je sodelovalo celih 160 »planincev«.

Njih geslo je: z lažjo omalovažuj nasprotnika in z lažjo povečuj svojo neznanost.

Velik je naš čas, ker veliko laže. Velik pa je tudi naš čas, ker bo to laž neizprosno kaznoval!

PODLOST, KI SE SAMA RAZKRIVA

Z vseh strani so hiteli, da je »Slovenec« ostuden zločin, požig sokolskega paviljona v Ljubljani nasprotnikom sedanjega režima, oziroma članom Sokola samim. V tem smislu se glasi tudi interpelacija poslanca JRZ g. Rudolfa Peveca, čudnega Sokola in še bolj čudnega častnega staroste v Mozirju. Ta dični gospod se v svoji značajnosti, po vzoru vseh predhodnih klevetnikov, ne plaši zlobno namigavati na zvezo med dejstvom, da so Sokoli sami do 23. ure stražili paviljon in med požigom. Opozarja tudi na demonstracije, »ki so se s čudovito naglico, tako rekoč v trenutku požara razvile.« S tem sumi ta »častni starosta« vseh 300 Sokolov, da so vpleteni v ta zločin.

Istega dne, 1. avgusta, v vseh, ki soglašajo z njim, leži ravno v tej obdobju. Pomislite, pri požigu je sodelovalo, oziroma vedelo, kdaj se bo izvršil, 300 Sokolov. In vendar — še ni zadeve razčistila! Ali ni to čudno? G. Pevec in »tuti kvanti«, organizirajte Vi v teh okoliščinah tako podjetje.

Onim, ki odhajajo
na počitniško prakso v inozemstvo

Važnost, ki se je pripisovala izmenjavi počitniških praks in sploh potovanjem visokošolcev v inozemstvo tiste države, ki so tako izmenjavo prve pokrenile (Anglija, Nemčija in šele mnogo kasneje ostale države) ni ležalo samo v izpolnitvi strokovne izobrazbe in v rabi pridobljenega izkustva. Ne, važnost in svrha te izmenjave je bila čisto v povsem drugih momentih, kot pa v omenjenem. Misijska, ki so jo na primer imeli angleški in nemški visokošolci o počitnicah pred vojno v kolonijah, je bila velikega kulturnega in nacionalno-političnega značaja. Nemški in angleški visokošolci so odhajali v kolonije, da so proučevali tamošnje prilike, možnosti gospodarske izrabe, eksporta in importa produktov svojih gospodujočih držav, da so se naučili jezikov kolonijskega prebivalstva in končno, da so se polagoma aklimatizirali prirodnim prilikam in življenju že za časa študija in se tako usposabljali za poznejše kolonijske službene dolžnosti. Samo po sebi se razume, da niso vodile računa o takih — v tem slučaju enostranskih študijskih potovanjih — samo visokošolska društva ali posamezne fakultete, temveč predvsem država, ki je bila na tem najbolj zainteresirana.

Izmenjava visokošolcev v pravem pomenu besede in v obsegu, ki ga ima ona danes, je šele povojni pojav. Ona sicer izgublja značaj, ki so ga imela predvojna potovanja v imperijske svrhe, zato pa pridobiva na pomenu v nacionalno-političnem propagandnem oziru in v »proučevanju« raznih interesnih političnih ali gospodarskih sfer. Tega se razumljivo drži samo po sebi izpolnjevanje strokovne sposobnosti in razširjanje splošnega obzorja.

Največjo pozornost in važnost polagajo na ferijalno izmenjavo študentov tudi še danes velike države: Nemčija, Anglija, v zadnjih letih Italija, a za njimi so prvi uvideli važnost izmenjave in jim sledili: Čehoslovaki, Poljaki, Rumuni itd. Oni so v zadnjih letih v tem pogledu zelo napredovali, vendar je pa vsa organizacija izmenjave pri zadnjih

G. Pevec in »kompanija« se čudijo, da so s sosednjega veleseima prihiteli h gorečemu paviljonu Sokoli. Kaj bi ta dična družba rekla, ako bi se Sokoli tedaj poskrili?! Ona je gotovo pričakovala, da se bo okoli gorečega paviljona zbrala požigalska tolpa in plesoč kolo uživala. Ta se je tedaj poskrila v svoje brloge, ker bi jo svetloba gorečega sokolskega paviljona izdala!

PRIMORCI

Gospod graščak z Brda in poslanec J. R. Z. Anton Kersnik je v svoji poslednji interpelaciji v »...« nad vami grd, narodnega poslanca nevreden —

V zvezi s prihovskim žalostnim dogodkom, ki ga je »...« jezuitski klerikalizem sam, je ta spoštovanja vredni gospod graščak z Brda zastavil notranjemu ministru g. dr. Korošcu sledeče vprašanje:

»Kaj nameravate ukreniti proti onim osebam, ki uživajo gostoljubje naše države, pa surovo ubijajo najboljše sinove naše zemlje, sinove naših slovenskih kmetijskih mater?«

Brez ozira na to, v kakšnih okoliščinah si je ta gospod dovolil imenovati sinove tistega dela našega naroda, ki plačuje s suženjstvom davek za našo nacionalno svobodo z gosti, pozivamo vse — ki imate kaj ponosa in časti, da si to zapomnite.

Nas, ki priznavamo rojakom z onstran meje iste pravice, kadar živijo v mejah svobodne matične države, kakor samim, zelo zelo zanima odgovor g. notranjega ministra. Predvsem pričakujemo, da bo dal zadoščenje žaljenemu nacionalnemu čutu in prepovedal izvoz številke »Slovenca« v Italijo, kadar bo vseboval slične izbruhe ljudi, ki so brez globoke nacionalne duše, ki jih vodi le pokvarjeno partizanstvo.

skoro popolnoma v rokah samih študentskih klubov in merodajni faktorji dalje od običajne pomoči in izdaje dovoljenj za tako izmenjavo ne gredo. Čisto drugačna je stvar pri prvih, zlasti Nemcih. Lahko bi se reklo, da je urad, ki vodi organizacijo ferijalnih izmenjav študentov v Nemčiji, nekakšna filijala, odnosno oddelek ministrstva zunanjih del. Že iz tega je razvidno, koliko važnost polaga država na počitniško življenje svojih študentov. Da to pozornost ne povzroča samo strokovna izobrazba, nego v mnogo večji meri čisto drugi razlogi in cilji, smo že prej omenili.

Po kongresu v CIE, ki se je vršil preteklega leta v Sofiji, me je pot zanesla v Varno in Carigrad. Pred odhodom ladje iz Varne velika gneča v prostorih, kjer je carinarnica in urad policijskega komisarijata. Dolga vrsta, ki smo čakali na pregled, se nikakor ni mogla premakniti naprej. Pred mizo policijskega komisarijata stoji grupa mlajših ljudi, ki z njim razpravlja v čudni mešanici angleškega in nemškega jezika ter se obilno poslužuje tudi gestikulacij. Izstopim iz vrste in radovedno pristopim bližje. V potnih listih je preglednik našel neke majhne formalne nedostatke, pa se sedaj interesira za vse mogoče stvari. Poklic? Študenti! Od kod potujete? London, Paris, Švica, Nemčija, Čehoslovaka, Poljska, Rumunija, Bolgarija... In kam potujete? Carigrad, Ankara, Bagdad, Tiflis — glasi odgovor mladih ljudi. Svaha in cilj potovanja? Študijska! Po kratkih pregovorih jih prijazni bolgarski uradniki pustijo naprej. No, ali ne za dolgo. Pri samem carinskem pregledu ponoven zastoj. Pregledujejo se njihovi ogromni nahrbtniki, polni vseh mogočih stvari — od fotografskih aparatov, pa vse do velikih zalog tobaka za angleške pipe, ki zadaja bolgarskim carnikom največ preglavice...

Slučaj je nanesel, da sem na ladji dobil mesto v skupni kabini, skupaj z onim delom te potujoče grupe angleških študentov. Marsikaj sem na dolgi poti do Carigrada doznal od njih. Veliko število angleških študentov krene

V ostalem pa smatramo, da je treba korupcijo uničiti!

ob počitnicah na potovanja v vse dele sveta, največ pa seveda v kolonije. Na vprašanje, s kakšnimi cilji, oni nekoliko rezervirano odgovarjajo: »Da spoznamo svet in ljudi! Profesorji nas na univerzah sicer mnogo naučijo, ali najboljši učitelj je vendar le življenje!« Interesira me tudi materialna stran njihovega potovanja. Po obrazih sodeč, niso sinovi lordov — a takšno potovanje vsekakor stane lepih denarcev. Vprašanja materialne prirode so res neprijetna za obe strani, ali vendar — tudi iz njihove redkovednosti in suhih podatkov, ki jih dajejo, se lahko razvidi, da so nekaj prihranili v teku leta, največji del so pa dobili iz posebnih fondov, ki so ustanovljeni v svrhu počitniških potovanj študentov.

Ste mogoče kdaj govorili s kakšnim nemškim študentom, ki je prišel o počitnicah v Jugoslavijo? Preteklo leto so priredili pravo invazijo v Jugoslavijo. Govoril sem z mnogimi izmed njih.

Vsak izmed njih, če že pride, prepotuje križem vso Jugoslavijo. Interesirajo se za vse mogoče stvari gospodarske in politične prirode. Mnogokrat vas presenetijo s podatki. Največja »slasčica« jim je seveda »hrvatsko vprašanje«. V svoji verziranosti in popolni informiranosti v tej stvari, vam celo poslužijo z nasveti, kako naj se ono reši! Mnogi od njih so bili osebno pri dr. Mačku. (!!) Veliko pozornost posvečajo tudi svojim manjšinam pri nas. V Zagrebu sem enega teh študentov vprašal, kam ga vodi daljna pot. Odgovor: »V Slovenijo!« Mislil sem si, — no, bo jo najbrž mahnil v slovensko metropolo in njegovemu odgovoru dostavil: »V Ljubljano?«

»Ne — v Kočevje!« je bil odgovor.

Posebno aktivni in marljivi so tudi čehoslovaški in poljski študentje. Zlasti prvi! V zadnjih dveh letih je izmenjava ferijalnih praks med Jugoslavijo in CSR zelo napredovala. Največ po za slugi čehoslovaško-jugoslovenskih lig. Glavni cilj jim je zblizanje in spoznavanje omladine obeh bratskih držav.

In kaj me je najbolj pri vseh teh primerih presenetilo? Vsi, od prvega do zadnjega, so bili ponosni Nemci, Angleži, Čehoslovaki, Poljaki... Vsak se je radi tega potrkal po prsih! Niti besede kritike niste mogli dobiti od njih z obzirom na njihove notranje-politične ali gospodarske prilike. Zabava in razvedrilo jim je bilo vedno zadnje. Vsi so bili dostojni reprezentanti svoje generacije, naroda in države, iz katere so prišli...

In onim, ki ob nastopu velikih počitnic odhajajo iz Jugoslavije na ferijalno prakso v inostranstvo: Ne vzemite svoje poti s preozkega stališča izpolnitve strokovne izobrazbe in eventuelne počitniške zabave. Gornja dva primera naj vam bosta v vzgled, kako razumejo mladi intelektualci drugih narodov združiti svoje bivanje v inozemstvu v korist velikih ciljev svojih držav. Tudi mi moramo spoznati pomen praks in potovanj v inozemstvo in stremeti za tem, da bodo ona vedno v skladu z interesi našega naroda in države kot celote in njih napredka doma in v svetu.

Kako majhen, nezrel in izdajniški se mora zdeti mladini velikih narodov tisti, ki bivanje med njo izkorišča v kritiziranje in blatenje svojega naroda in države.

Zagreb.

H.

Deklaracija prava človeka i građanina

DEKLARACIJA PRAVA KAO POČETAK NOVOG VEKA. — NAPOLEON I DEKLARACIJA. — PRAVO SLOBODE, JEDNAKOSTI I BRATSTVA MORA BITI PODREĐENO OSEĆANJU ODGOVORNOSTI. — DEKLARACIJA JE POZAJMICA U HRISĆANSTVA. KOSMOPOLITIZAM I KOMUNIZAM KAO POSLEDICE DEKLARACIJE. — JEDNAKOST JE NEMOGUĆA. — DEKLARACIJA NIJE POSTIGLA NIŠTA POZITIVNO.

Vodji francuske revolucije izradili su za celu čovečanstvo permanentni etički proglas slobode, jednakosti i bratstva. Prilikom toga oni nisu bili svesni da time proklamuju univerzalne principe. Bili su Francuzi i radili su za prava građanstva i proletarijata. I pogodili su najboljniju i najosetljiviju tačku čovečanstva u njegovom mizernom životu potlačenosti većine pod torturom izbrane manjine posvećenih klasa koje su nad masom uživale svoje apolutističke regale. Deklaracijom prava čoveka i građanina htelo se vaspitati narodne mase za nov kulturni pohod u idealne krajeve društvenog života, u slobodu, demokratiju, zemaljsku ljubav i sreću.

Posle verske, hrišćanske katekizacije srednjega veka, u osamnaestom stoleću prihvaćena je ta nova misao društvenog uređaja grčevito, kao u pravoj životnoj pustinji čovečanske humanosti i mnogi narodi počeli su da se grabe za principe deklaracije, kao ožednuli karavani u Sahari za životvornu vodu. Nijedna opšte društvena, nijedna čovečanska misaona osnova nije tako brzo žela uspehe kao ova. I prilikom stvaranja svojih političkih i socijalnih zakona svi narodi su preko svojih iniciatora odlučno polagali na širokopoteznošću nacrtu međudruštvenih odnosa, da bi tako obuhvatili potrebe i želje većine, imajući u vidu nužnost progresa svih klasa. I rezultat jake i ustrajne reforme, izvedene prema pravilima deklaracije, bio je — rušenje feudalizma i mračne prošlosti u nepovrat.

Tek objava prava čoveka i građanina predstavljala je za socijalnu istoriju svršetak srednjeg veka i početak novoga u kome ne sme da ima mesto nasilje, nepravda, klasna mržnja, privilegije nezasluzno povlašćenih, kao i težnje vladajućih da zadrže potčinjene u razumskoj tami. Deklaracijom otpočela je i čovečanska prosveta, pristupačna svim narodnim slojevima. Po prvi put tada je jedan društveni i narodni politički pokret imao u svom programu prosvetne ciljeve koje su postavili čuvstveni mislioci čovečanstva, iniciatori narodnog revolta.

Kako istorija govori, principi deklaracije prava čoveka i građanina provedeni su u Francuskoj krvlju, bezobzirnošću i na divljački način. Narodna masa, opazivši neomeđenost zakona i slobode, prolivala je i lokalna plemićku i sopstvenu krv životinjske nego to mogu činiti i najkrvoločnije zveri. No, u svakom slučaju došlo je samo po sebi do kočenja razbesnelosti ljudskih strasti. Došlo su i zavlada ličnosti koje su dokrajčile krvoločnosti narodne revolucije. To je bio slučaj pojave Napoleona, njegovih ministara i vojskovođa.

Jedan mali, bledunjav Korzikanać, značajan ko zrno prosa u situ pasulja (kao degradirani oficir hodao je prljav i pocepan, oženio se pokvarenom kurtizanom), — došao je u doba uzvišene deklaracije prava čoveka i građanina da pokaže svetu moć jake, čelične individue i autoriteta. Nijedan čovek u istoriji koji je vodio svoj narod u njegovom stremljenju, nije učinio veću korist (restauracija kulturne slobode!), ni veću štetu (Waterloo!) nego on. Koliko je krvi pre njega proteklo u Francuskoj da se dođe do republike, dragocene slobode upravljanja državom? A Francuska je tek procvetala voljom jednog čoveka koji je ustvario ponovno carstvo. Kakva ironija! Cela Francuska carevina počela je posle krvavih revolucionarnih plesova uvoditi staromodne srednjovekovne plemićke bilove za koje je dovodila germanske priredbene učiteljice, — dok su njeni sinovi ginuli na evropskim bojištima za slavu i čast domovine.

Posle deklaracije prava čoveka i građanina, posle revolucije, Francuskoj je bio potreban jedan Napoleon zaradi uvođenja discipline ljudstva. Preteranost krutosti te discipline na Elbi i Svetoj Jeleni. Francuska je zakoraćala u novu istoriju kulturne društvene evolucije, bez ikakvih prepreka i nevolja. A po njenom primeru i ostale evropske države, brže ili lagije.

Najplemenitiji deo sadržaja deklaracije prava čoveka i građanina nije bio dovoljno naglašen u pogledu visokih moralnih principa i za-

hteva odgovornosti, dužnosti i lične savesti od strane građana. Međutim, za slobodu ljudskoga duha u umnim i čuvstvenim činovima, osećanje odgovornosti, ustrajnost u vršenju sopstvenih dužnosti i lična savest su osnovni i bezuslovni etički principi, koje treba svesnije i pre usvojiti nego pravo slobode, jednakosti i bratstva. Međutim u deklaraciji dužnosti građanina bile su naglašene kroz etički obaveštaj da građanin mora činiti u prvom redu ono šta koristi porodici, bližnjemu, otadžbini i čovečanstvu iz obaveze ljubavi i obzirnosti. To sve nalazimo u hrišćanskoj etici, šta znači da je sve otuda i pozajmljeno i šta znači da se ustvarenjem deklaracije nije osećala potreba potražiti kakve moralne principe za savršeniji međudruštveni odnos. Dužnosti građanina, naglašene u deklaraciji, ispale su prozaične, jer su u njoj asociativno ljudi videli postulate srednjovekovne i omrznute hrišćanske ljubavi prema bližnjemu, koje su verski pretstavnici bili iskorištavali na štetu neobraznog ljudstva.

U osamnaestom stoleću društveni život, onaj koji je postao na principima deklaracije, počeo se razvijati ispravno i srećno. Međutim, sociologija, kao prava vaspitateljica građana, koja se počela razvijati i izgrađivati na naučnoj bazi u korist društva, nije predviđala mogućnost, a možda i nužnu posledicu građanske ravnopravnosti i slobode: postanak kosmopolitizma. Potpuna sloboda i ravnopravnost skrenule su u stranu životne težnje novoga čoveka koji, vaspitan u univerzalnim društvenim pravilima, nije mogao da više podnosi granice, označene porodičnom i nacionalnom disciplinom. Tako je postao ne samo kosmopolitizam nego i utopistički komunizam, šta se u bistvenoj karakteristici i ne razlikuje.

Deklaracija je postavila možda osnovu, a ne i obim građanskih i čovečanskih dužnosti, postavila je, bolje prisvojila, hrišćansku dogmu: ne čini rđavo drugima, dakle ona šta bi tebi škodilo. To znači da u toku osamnaest vekova čovečanstvo nije kročilo ni stopu napred da bi moglo postaviti nov etički princip: čini sve ono šta će koristiti većini, ma i po tvoju štetu! Za pojam savršenog etičkog čuvstava, to je jedini najsavršeniji etički gest koji do sada nije ni u jednom društvenom proglasu ili geslu pomenut.

Deklaracija prava čoveka i građanina može da pretrpi i nadaljnu kritiku. Prva njena tačka: jednakost, — to je nemoguća. Ova obrađuje čitavu tezu, da se čovek rađa slobodan (šta nije istina), te da s toga sme da uživa sva prirodna prava (šta takođe nije istina). Čovek se rađa besvesno i biva uzakonjen kao član društva čim dođe u dodir sa postojećim propisanim zakonima, tj. čim nakaže da sme uživati javna dobra uz obavezu da će ih bogatiti. Za-

tim, čovek kao socijalna jedinka ni u tom slučaju nije slobodan, jer svojim postojanjem mora opravdavati korisnim činom svoje obaveze i dužnosti prema društvu. Naposljetku, kao socijalna jedinka ne može i ne sme biti slobodan jer je manje ili više biološki opterećen.

Mislim da je deklaracija prava čoveka i građanina nisko podbacila pod svoj cilj. Ona je, doduše, pripomogla prosečnom ljudstvu da se ono osvesti i postavi na čvršću i humanitarniju osnovu nego je bila ona srednjovekovna. No ona, kao jedina usamljena ideja, za koju se usudujem da je nazovem praktično-hrišćanskom, nije postigla ništa pozitivno kako se da zaključiti prema opažanju današnjih događaja u svetu. Deklaracija je oživela instinkte ljudi, dajući im mogućnost da poveruju u svoje pravo egzistencije. Svaki pojedinac sme egzistirati javno, bez obzira na njegove umne i telesne sposobnosti. A da bi mogao lakše egzistirati, postavljeni su zakoni kolektivnosti koje su iskoristile ličnosti i klase koje su htele da se afirmišu u prednosnom nivou. Paralelno to-

me, nicali su problemi: radnički, zemljoradnički, opšte-socijalni, social-demokratski, demokrat-panteistički, itd.

U tom pogledu je nužna jedna konstatacija: čovečanska misao ima jednu čudnu nelogičnu rehabilitaciju! — Nju ustvaruju geniji, a primenjuju mediokriteti.

Deklaracija prava čoveka i građanina je građevina svečovečanske misli, koja do danas nije dovela do poželjenog cilja, iako je najviše polagala na konstantan i evolutivan napredak ljudskog duha. Zar ne začuđuje konstatacija, da je deklaracija prava čoveka i građanina došla do otupljivog oblika, — da se opstanak najidealnijih jedinica — nacionalnih grupa — afirmišu, ne na duhovnoj visini i moći nego na tehničkoj i oružanoj moći.

Rezultati deklaracije prava čoveka i građanina imaju danas razne oblike. Što je najznačajnije, deklaracija je stvorila današnjeg evropskog čoveka, novog i negativnog čoveka, o kome ćemo drugom prilikom govoriti.

Živojin Cvetković.

O pomenu Sokolske organizacije

Na razvoj naroda vplivaju predvsem politične organizacije. Država izvaja svojo politiko, in sicer gospodarsko, socialno, versko, prosvetno, pri čemer se drži posebnih načel in ima za cilj izboljšati obstoječe stanje. Politične stranke, ki imajo v svojih programih začrtane smernice bodoče državne politike, močno vplivajo na življenje naroda. Stanovske organizacije, ki zastopajo gospodarske in kulturne interese svojih pripadnikov, vplivajo na tok socialnega življenja naroda.

Tudi nepolitične organizacije, ki nimajo pred seboj cilja, da neposredno urejajo življenje naroda, močno vplivajo nanj s tem, da se bore za svoja načela in delajo na tem, da se dosežejo oni cilji, ki jih imajo v svojih programih.

Med take organizacije spada tudi sokolska organizacija. Njene ideje: telesna kultura z določenimi idejnimi smotri, delo za narod in žrtvovanje za narod, sokolsko bratstvo, imajo velik pomen za življenje slovanskih narodov. Borba za uresničenje sokolskih idealov znači tudi borbo za boljšo ureditev socialnega življenja. Uresničenje sokolskih idej znači obenem boljšo in srečnejšo ureditev socialnega življenja slovanskih narodov.

Sokolstvo posredno rešuje težke probleme sodobnega življenja, nacionalno in socialno vprašanje. Njegova misija se ne začne in ne konča na telovadišču. V sokolstvu vzgojeni značaji so dolžni, da delujejo tudi na vseh ostalih področjih narodnega življenja.

Nacionalno vprašanje rešuje Sokolstvo v duhu nacionalizma, t. j. z idejo dela za narod in žrtvovanja za narod. Pri tem si je pridobilo že v prošlosti velikih zaslug, ko je delalo neumorno

na prepovedu slovanskih narodov in aktivno sodelovalo v boju za svobodo. Danes igra sokolska organizacija veliko vlogo, ker vzgaja svoje pripadnike v misli, da je treba ohraniti nacionalno svobodo in ker se bori za edinstvo naroda in nedeljivost države. Obenem se bori za edinstvo slovanskih narodov, razširja jo med širokimi sloji prebivalstva idejo slovanske skupnosti.

Ideja bratstva, ki je ena izmed glavnih načel Sokolstva, je velikega pomena za socialno življenje slovanskih narodov. Ona ne rešuje socialnega problema neposredno. Z idejo bratstva se ne rešuje vprašanje pravične razdelitve gospodarskih dobrin in tudi ne vprašanje odnosa med poedinci in družbo. Sokolstvo vzgaja svoje člane v duhu nacionalne solidarnosti. Sokolska organizacija vzgaja socialnega človeka, ki se zaveda, da je le del naroda, katerega interesi so prvenstveni.

Ideja bratstva, ki jo vzgaja sokolska organizacija v svojih članih, ima pa še drug pomen za socialno življenje slovanskih narodov. Pri sokolskem delu in pri sokolskih manifestacijah sodelujejo vsi sloji prebivalstva, nižji in višji. Sokolstvo ne dela razlik med revežem in bogatinom. Sokol je predvsem človek in v vsakem vidi predvsem človeka. Pri sokolskem delu se brišejo socialne razlike in stopa v ospredje človečanska ideja.

Ideja sokolskega bratstva ima velik pomen za bodočnost slovanskih narodov. Z idejo bratstva se dviga ideja duha nad idejo materije. Nesreča zapadne Evrope je v tem, da je v ljudeh zmagała ideja materializma nad idejo idealizma. Zapadna Evropa je vzgojila tip antisocialnega človeka, ki mu je glavni cilj materialno blagostanje in ki so najvažnejši njegovi lastni interesi. Zato je zapadni človek izgubil svojo človeško podobost. Namesto mirnega sožitja med ljudmi, obstoji neizprosna borba med poedinci in razredi. Na tem temelju so zrastle ideje liberalizma in socializma, oziroma komunizma, ki poznata samo gospodarske interese človeka in razreda, ki groze uničiti človeško kulturo in vsled katerih umirajo zapadni narodi.

Ideja bratstva je nasprotna ideji liberalizma in socializma. Ona vzgaja tip socialnega človeka. Ideja sokolskega bratstva vzgaja torej onega človeka, ki bo nosilec nove kulture.

Z idejo žrtvovanja za narod in z idejo bratstva je v ozki zvezi moralno vprašanje. Ideja nacionalnega požrtvovanja in ideja bratstva vzgajata v človeku visoke moralne lastnosti, samopožrtvovanje, plemenitost in junaštvo. S tem dela Sokolstvo v moralnem prepovedu človeka in družbe.

Iz tega vidimo, kako velikega pomena je za nas in za vse slovanske narode sokolska organizacija. Naša naloga je, da podpiramo in čuvamo sokolsko organizacijo in da v sebi vzgajamo visoke sokolske ideale.

Mladina, tvoj čas je prišel!
Žaposli svoj idealizem in
mlade moči na vseh pod-
ročjih jugoslovenskega
nacionalnega življenja!